ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти
магістр

на тему: «Оцінка фінансової стійкості та платоспроможності підприємств і напрямки їх забезпечення»

Виконав: здобувач вищої освіти
за освітньою програмою
Фінанси, банківська справа та страхування
спеціальності 072 Фінанси, банківська
справа та страхування
ступеня вищої освіти магістр
групи 1
Матвієнко А. О.
Керівник: Краснікова О. М.
Рецензент: Тютюнник С. В.

Полтава 2023 року

ЗМІСТ

стор.

ВСТУП…….. 5

РОЗДІЛ 1. ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ І ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття фінансової стійкості підприємства та фактори, які її забезпечують …… 9

1.2. Платоспроможність як складова фінансового стану підприємства…….. 18

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства..... 22

2.2. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства……. 30

2.3. Аналітична оцінка фінансової стійкості підприємства …….. 36

РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ, ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

3.1. Забезпечення платоспроможності підприємства …… 42

3.2. Основні шляхи стабілізації фінансового стану підприємства 48

ВИСНОВКИ…… 58

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……... 61

ДОДАТКИ…… 67

ВСТУП

Актуальність теми. Всі господарюючі суб'єкти в Україні працюють в нестабільних умовах, які викликані війною, зруйнованою економікою, валютними коливаннями. Ці фактори, які є зовнішніми, впливають безпосередньо на фінансову діяльність суб'єктів господарювання, яка відображається в показниках ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості. Значення показників фінансової стійкості та платоспроможності, які є позитивними, є базою для зростання економічного потенціалу як підприємств, так і держави в цілому. Відповідно першочерговим завданням є забезпечення фінансової стійкості суб'єктів господарювання.

Важливого значення для підприємств має визначення якісних та кількісних величин, які характеризують стабільний стан суб'єкта господарювання як партнера, на якого можна покластися. Малодослідженим залишається наступне питання: саме за якими показниками фінансової стійкості можна найповніше визначити ступінь фінансової стійкості підприємства та приймати управлінські рішення. Отже, надзвичайно важливим є обґрунтування методики визначення фінансової стійкості та платоспроможності підприємств і їх показників, основних критеріїв та шляхів їх зміцнення.

Пролеми оцінки платоспроможності та фінансової сійкості досліджувалися багатьма вітчизняними та зарубіжними дослідниками, а саме: Бланком І.А., Поддерьогіним А.М., Базілінська О. Я., Кривицька О.Р., Грабовецьким Б. Є., Дорошенко А. П., Гребельним В. та іншими визначними науковцями. Але, різні підходи до вирішення зазначеної проблеми пояснюються відсутністю однозначного трактування самого поняття «фінансова стійкість підприємства» та «платоспроможність».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконане в рамках наукових розробок кафедри фінансів, банківської справи і страхування та виконана в межах науково-дослідницької

теми: «Удосконалення механізму фінансової діяльності підприємств, організацій і установ».

Мета і завдання дослідження. Метою написання роботи є оцінка фінансової стійкості і платоспроможності досліджуваного підприємства та пошук шляхів його покращення.

Для того, щоб виконати поставлену в кваліфікаційній роботі, мету були вирішені наступні завдання:

- уточнений зміст категорій «фінансова стійкість» та «платоспроможність» і визначено їх місце у фінансовій науці;
- проведені дослідження основних методик аналізу фінансової стійкості підприємства;
- проведений аналіз показників фінансової стійкості та платоспроможності підприємства;
- проаналізована платоспроможність як складова фінансового стану підприємства;
- з'ясовані фактори, які мають вплив на показники фінансової стійкості і платоспроможності підприємства;
- проаналізований фінансовий стан досліджуваного підприємства;
- проведена оцінка ефективності діяльності підприємства;
- запропоновані заходи для підвищення рівня фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Предмет і об'єкт дослідження. Об'єктом для дослідження є теоретико-методичний інструментарій оцінки фінансової стійкості і платоспроможності ХХХ з метою визначення напрямків щодо їх поліпшення.

Предмет роботи складає оцінка показників, які характеризують фінансову стійкість та платоспроможність підприємства.

Методи дослідження. Для вирішення завдань, які були окреслені, застосовувалися методи спостереження, теоретичного та наукового узагальнення і порівняння, а також абстрактно-логічний метод. На підставі економіко-математичних методів здійснено аналіз значень показників, їх

динаміки і порівняння з нормативними значеннями, методи узагальнення і реалізації результатів були використані для розробки напрямів вдосконалення заходів забезпечення платоспроможності та підвищення фінансової стійкості підприємства.

Інформаційна база дослідження. Для аналізу даних використовувалась фінансова звітність ХХХ Полтавського району за 2020-2022 рр. Методичною базою написання кваліфікаційної роботи виступають нормативно-правові документи, наукові дослідження з питань оцінки фінансової стійкості і платоспроможності, а також її впливу на діяльність підприємств.

Наукова новизна та практичне значення одержаних результатів. Наукова новизна кваліфікаційної роботи полягає в розвитку основних теоретичних засад аналізу фінансової стійкості і платоспроможності підприємства та складається з таких основних положень:

- проаналізовані розроблені методи оцінки фінансової стійкості та платоспроможності підприємства;

- удосконалений механізм управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю;

- запропоновано заходи щодо покращення фінансового стану підприємств через підвищення показників платоспроможності та фінансової стійкості.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці рекомендацій щодо збільшення показників платоспроможності та фінансової стійкості ХХХ, які призведуть до покращення фінансової ситуації та можуть бути використані в практичній діяльності підприємства.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота є самостійним науковим дослідженням. Наукові результати, висновки і пропозиції, викладені у роботі та публікаціях, отримані автором самостійно.

Апробація результатів дослідження. Основні положення кваліфікаційної роботи та результати досліджень доповідались,

обговорювались й одержали схвалення на конференції, зокрема: IX Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих вчених (м. Полтава, 10 листопада 2022 року).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано роботи загальним обсягом 0,52 ум. др. арк.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел із 57 найменувань. Основний зміст роботи викладено на 60 сторінках друкованого тексту. Робота містить 16 таблиць, 4 рисунки, 20 додатків.

РОЗДІЛ 1
ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ І ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття фінансової стійкості підприємства та фактори, які її забезпечують

Фінансова стійкість підприємств має тенденцію до безперервного формування в процесі фінансово-господарської діяльності та є головною складовою загальної стійкості підприємства. Вона обумовлена як наслідок функціонування підприємства, його ефективного реагування на вплив різноманітних факторів, як зовнішніх, так і внутрішніх. Своєчасно проведена оцінка фінансової стійкості дає змогу з'ясувати наскільки ефективно підприємство здійснювало управління фінансовими ресурсами на протязі аналізуємого періоду. Важливе значення має стійкий фінансовий стан, тому що недостатня фінансова стійкість може призвести до відсутності коштів для подальшого розвитку підприємства, а надмірна може створювати перепони у розвитку, призводячи до накопичення запасів. В цьому випадку фінансова стійкість – це гарантована платоспроможність та незалежність від неналежної поведінки партнерів і негативних нюансів ринкового середовища.

Більшість вчених розглядають поняття фінансової стійкості як складової частини фінансового стану підприємства, яке успішно діє. Фінансова стійкість визначається як комплексне поняття, яке вимагає уважного підходу до визначення напрямів її забезпечення. Відповідно до різноманітних визначень, існують і різні показники, які характеризують фінансову стійкість підприємства.

Кожен вчений економіст має своє трактування сутності фінансової стійкості. Наприклад, Крухмаль О. В. переконаний, що фінансова стійкість перебачає спроможність системи протидіяти зовнішнім факторам [26].

Професор Цал-Цалко Ю. С. вважає, що це такий стан активів підприємства, який гарантує йому достатню платоспроможність [51]. Схоже трактування знаходимо у Савицької Г. В., яка впевнена, у тому що фінансова стійкість – це спроможність суб'єкта господарювання розвиватися і працювати, зберігати стійке співвідношення активів і пасивів у навколишньому і внутрішньому середовищі, яке змінюється; це буде гарантією його регулярної платоспроможності та інвестиційної привабливості у кордонах допустимого рівня ризику [41]. І протилежну думку мають Ковальов А. І, Привалов В. П., які вважають, що це фінансова автономія підприємства, яка розкривається в здатності оперувати власними коштами та фінансова забезпеченість в достатній кількості, яка гарантує безперебійний процес діяльності [21].

Досить цікаве трактування дають Павловська О. В. Вона впевнена, що фінансова стійкість є відображенням стійкого перевищення доходів над видатками, гарантує умови для вільного маневрування грошовими засобами та завдячуючи їх ефективному використанню призводить до безперебійного процесу виробництва та реалізації виготовленої продукції і товарів [34].

Кривицька О. Р. визначає фінансову сталість як кінцевий результат створення достатнього обсягу прибутку, який буде забезпечувати економічну незалежність підприємства [25]. В то же час Грабовецький Б. Є. переконаний в тому, що фінансова стійкість це рівновага між власними та залученими коштами, існування такої суми прибутку, яка б повністю забезпечувала б самофінансування [9].

Таким чином, ми бачимо, що існує величезна кількість думок щодо трактування поняття фінансова стійкість (табл. 1.1, додаток Г).

Отже, вивчивши різноманітні джерела інформації, ми дійшли висновку, що на фінансову стійкість підприємств має вплив наступні фактори:

- виробництво продукції, яка має низьку вартість та має попит на ринку реалізації;

- сталий розвиток підприємства;

- стійкі економічні зв'язки із партнерами;

- безперебійний обіг засобів;

- високоефективні господарські та фінансові операції;

- мінімальний ступінь ризику в процесі діяльності підприємства;

- впровадження у діяльність інновацій, які призведуть до високотехнологічного процесу виробництва і т.д.

Найбільш повним визначенням, яке доцільно застосувати до терміну фінансова стійкість, є на нашу думку, наступне. Це певна властивість підприємства, яка відображає здатність підприємства утримувати фінансову рівновагу, а також позиції на протязі стійкого проміжку часу, що надає можливість підприємству розвиватися. Відповідно до даного визначення, бачимо що на фінансову стійкість мають вплив як внутрішні, так і зовнішні чинники. Дані чинники залежать від економічної ситуації в країні, політичного становища та різноманіття фінансового ринку.

Враховуючи думку різноманітних науковців, можна визначити наступні внутрішні фактори впливу на фінансову стійкість підприємства:

1) приналежність суб'єкта господарювання до певної галузі;

2) асортимент продукції, яка випускається, та її частка в загальному платоспроможному попиті населення;

3) структура та величина витрат, їх динаміка у порівнянні з позитивним фінансовим результатом;

4) розмір пайового капіталу;

5) склад майна і ресурсів, які є фінансовими.

Також немаловажний вплив на фінансову стійкість мають і зовнішні чинники, зокрема:

1) економічні умови в яких суб'єкт господарювання працює;

2) політична ситуація в країні;

3) технологічні та інноваційні процеси і технології;

4) попит і спроможність купувати;

5) законодавча база, яка регулює економічні та фінансово-кредитні відносини;

6) соціальна і екологічна ситуація в суспільстві;

7) політика у сфері оподаткування;

8) рівень конкуренції;

9) динамічний ріст страхового та фінансового ринків [35].

В сучасних умовах найбільший вплив на стійкість підприємств мають економічні фактори. Вони впливають на можливість виникнення кризи, банкрутства, і як наслідок призводять до ліквідації підприємств. Потрібно зазначити, що в останні роки фінансова стійкість підприємств значно погіршилася. Цьому факту сприяли нестабільність в податковій та кредитній сферах, зміни в законодавстві, зростання інфляційних процесів, часткова ізоляція у зв'язку із пандемією, війна, та як наслідок, фінансова криза в країні. Зрозумло, що ці фактори впливають на інвестиційний клімат, оскільки відсутні інвестиції в економіку країни. Також одним із чинників є зовнішньо-економічна політика в державі, яка повинна сприяти валютному обігу через експортно-імпорту політику. Вона повинна створювати сприятливі умови для українських товаровиробників на світовому ринку товарів і послуг.

Зниження фінансової стійкості взаємопов'язано з низькою конкурентоспроможністю українських товарів і послуг на міжнародному ринку. Для виправлення цієї ситуації українським підприємствам необхідно впроваджувати новітні технології, вкладати кошти в оновлення основних активів.

Неабиякий вплив на фінансову стійкість підприємств має фаза економічного циклу, в якій наразі перебуває наша економіка. В період кризи спостерігається відставання темпів реалізації продукції від темпів її виробництва, що провокує зниження фінансування товарних запасів, і як наслідок - до скорочення збуту. Також скорочуються і доходи господарюючих суб'єктів, а відповідно і зменшуються обсяги прибутку. Ці

всі моменти призводять до зниження платоспроможності, ліквідності підприємств та підготовлює грунт для збільшення кількості збанкрутілих підприємств [35].

Зрозуміло, що підприємство може мати вплив лише на внутрішні чинники. Відповідно необхідно концентрувати свою увагу саме на цій групі факторів, адже ефективне управління необоротними активами, вибір переліку продукції, запровадження нових технологій, випуск якісної та конкурентоспроможної продукції, забезпечення оптимальної структури капіталу та співвідношення між змінними і постійними витратами, раціональне та ефективне використання фінансових ресурсів, призводить до розвитку будь-якого підприємства та суб'єкт господарювання може безпосередньо на них впливати.

В першу чергу, фінансова стійкість залежить від потенціалу підприємств. Потенціал, який є фінансовим, можна визначити наявним обсягом власних, залучених і позичених фінансових ресурсів, якими розпоряджається підприємство та може використовуватися на фінансування витрат. Таким чином, наскільки підприємство ефективно управляє фінансовою стійкістю прямо пропорційно залежить від оптимального управління його фінансовим потенціалом.

Важливою складовою фінансової стійкості є змога розпоряджатися необхідними для подальшої діяльності, фінансовими ресурсами, які формуються в результаті ефективної роботи підприємств.

Збільшення в динаміці показників фінансової стійкості відбувається під впливом великої кількості чинників. Найбільший вплив мають показники оборотності капіталу, рентабельності продажів, фінансової активності та норми розподілу прибутку на фінансування інвестиційної діяльності. Дуже важливим чинником є наявність достовірної інформації про фінансову стійкість не тільки свого, власного підприємства, але і партнерів по бізнесу. Результати оцінки фінансової стійкості надають інформацію зацікавленим сторонам щодо перспектив розвитку підприємства, ознайомитись з

результатами прогнозування на перспективу, визначитись з ступенем залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

Процес управління підприємством включає в себе таку важливу складову, як стратегічний аналіз фінансової стійкості, який спирається на методологічне забезпечення фінансового аналізу. Проаналізуваши показники фінансової стійкості можна визначитись з перспективними напрямками діяльності підприємств [42].

Ключовими параметрами оцінки фінансової стійкості є:

- платоспроможність;
- кредитоспроможність;
- ефективність фінансово-економічної діяльності.

Фінансову стійкість неможливо відокремити від кредитоспроможності. Остання характеризується тими параметрами, які характеризують своєчасність і повноту розрахунків з кредиторами, а також здатність сконцентрувати грошові кошти з різноманітних джерел і т.д. Спостерігається така тенденція, що коли у підприємства знижується за певний період часу рентабельність, то і падають показники, що визначають кредитоспроможність. Негативна тенденція призводить до зниження показників ліквідності та платоспроможності, тому що з'являється дефіцит грошових ресурсів.

Провівши аналіз літературних джерел щодо трактування сутності фінансової стійкості, можна основні їх характеристики об'єднати в наступні ознаки (рис. 1.1).

Задля повної характеристики фінансової стійкості і майбутнього планування, потрібно провести вичерпний аналіз фінансового стану підприємства.

В першу чергу проводиться загальна оцінка фінансового стану підприємства, аналізується платоспроможність та структура балансу.

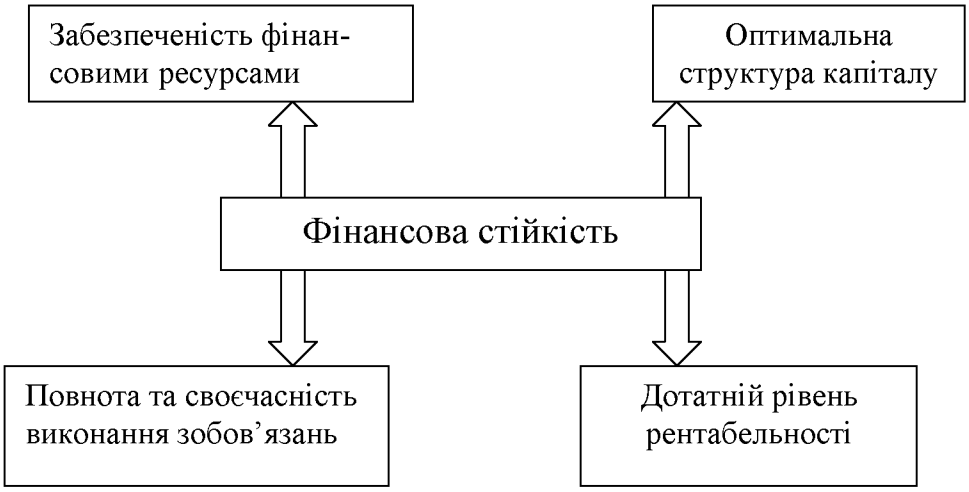

Рис. 1.1. Основні ознаки фінансової стійкості підприємств

Для визначення перспектив розвитку підприємства та формування напрямків покращення його фінансового стану проводиться деталізований та комплексний аналіз його діяльності. Насамперед аналізується структура пасивів, джерела формування та структура оборотних активів, основних засобів, динаміка валюти балансу та інші показники.

В першому етапі аналізу фінансового стану підприємства першочерговим показником є співставлення темпів зростання обороту продажі із темпами зростання суми сукупних активів. Якщо спостерігається стабільний темп зростання, то це характеризує пропорційне зростання оборотності активів.

В аналізі показників фінансової стійкості важливе значення мають показники розміщення, наявності та використання активів, які є оборотними, а саме: показники забезпеченості товарно-матеріальних запасів власними та позиковими коштами.

Отже, перелічені показники дають можливість проаналізувати як фінансову стійкість, так і фінансовий стан підприємства в цілому, а також визначитися із проблемними зонами. Це надає можливість надалі планувати дії, які допоможуть організувати процес по ліквідації кризових явищ на підприємстві.

В свою чергу, варто сформувати комплексний показник, який дозволить комплексно оцінити фінансову стійкість, при цьому врахувати всі важливі аспекти дяльності підприємства, який об'єднає наступні ключові характеристики фінансової стійкості:

- наявність власного капіталу, який є оборотним;

- прибутковості;

- автономію від зовнішніх джерел фінансування.

Головною проблематикою, яка постає при оцінці фінансового стану є альтернатива та аргументування критеріїв оцінки фактичних показників, які отримані при розрахунках. Є різні варіанти до підходу вибору цих критеріїв: за нормативами, еталонами, динамікою.

На нашу думку, більш зваженим, є дуальний підхід, який поєднує нормативні значення показників та динаміку, які застосовуються при експрес-оцінці фінансового стану підприємства. Зважаючи на даний підхід, виділяють наступні типи стійкості, яка є фінансовою [17]:

- абсолютна стійкість стану, який є фінансовим – він характеризується таким станом, коли оборотні активи, які є власними покриваються запасами і витратами;

- нормальна стійкість – це такий стан, коли витрати разом із запасами перекриваються сумою оборотних активів, які є власними та довгостроковими кредитами;

- нестійкий стан – свідчить про порушення рівноваги та є свідченням того, що витрати і запаси фінансуються за рахунок оборотних активів, які є власними, довгострокових та короткострокових кредитних ресурсів;

- кризовий стан – свідчить про те, що підприємство збанкрутіло, тому що грошових коштів, короткострокових цінних паперів та дебіторської заборгованості не вистачає для покриття прострочених позик та заборгованості, яка є кредиторською.

Головна мета управління фінансовою стійкістю полягає в гарантуванні стабільного розвитку підприємства на довгий проміжок часу.

Таким чином, можна зробити висновок, що процес асекурації фінансової стійкості повинен бути направлений на зменшення ризику негативного впливу зовнішніх та внутрішніх факторів діяльності підприємства та створення передумов для здійснення майбутніх планів.

Для того, щоб досягти запланованого рівня фінансової стійкості необхідно максимально ефективно управляти нею. Основні етапи щодо управління фінансовою стійкістю бачимо на рис. 1.2.

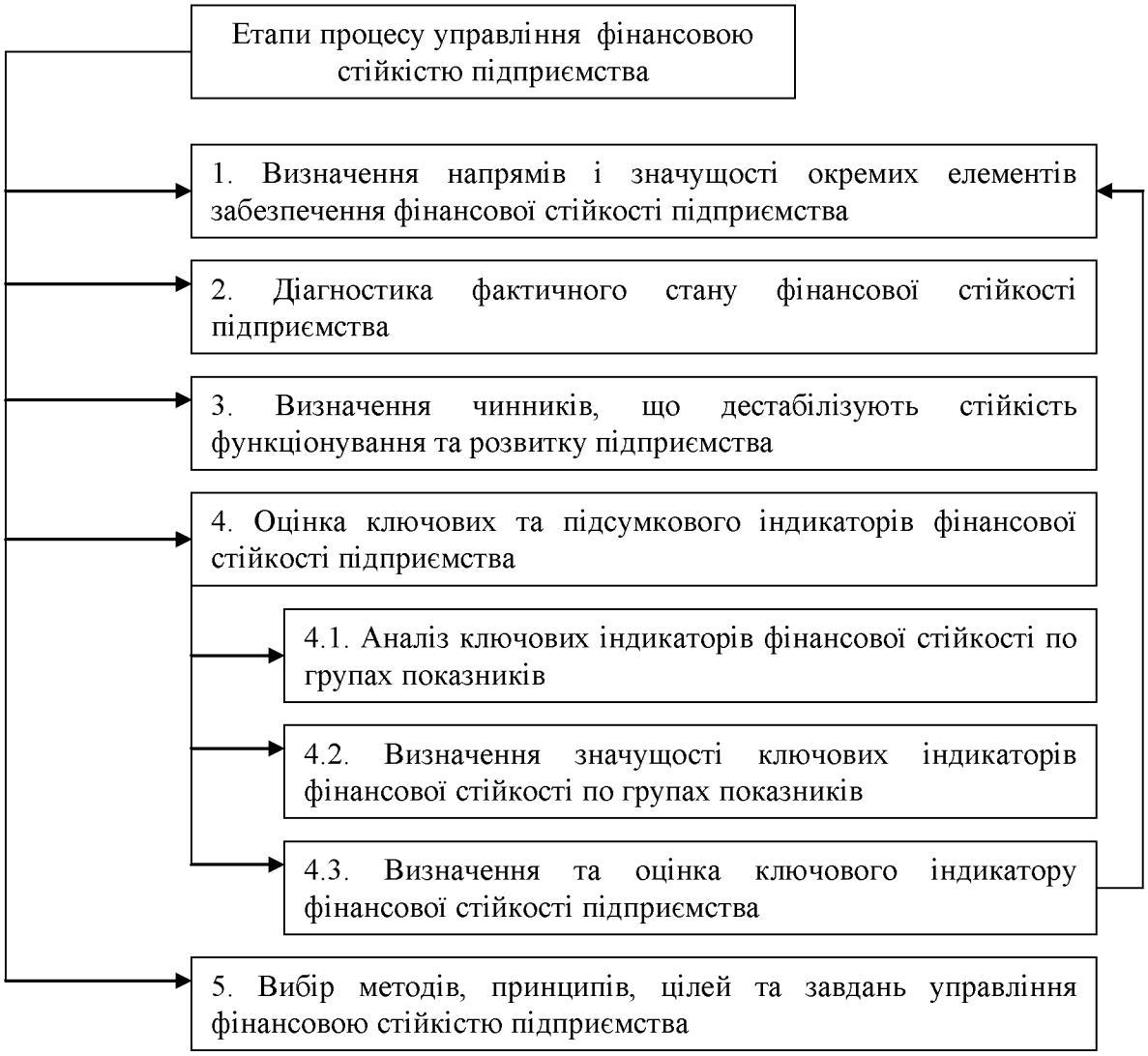

Рис. 1.2. Етапи управління фінансовою стійкістю підприємства

Задля оцінки стану фінансової стійкості підприємств згідно даних фінансової звітності потрібно використовувати основні покажчики

ліквідності, ділової активності, стійкості, яка є фінансовою, платоспроможності, прибутковості.

Відповідно до результатів оцінки ключових показників можна дійти висновку про дійсний стан підприємства, а саме: щодо стану підприємства, щодо дії чинників, які негативно впливають на фінансовий стан підприємства і т.д. Після діагностики підприємства можна обрати тип управління його фінансовою діяльністю.

В умовах, в яких сьогодні працюють підприємства, а саме швидкоплинного та нестабільного середовища, самим оптимальним є параметричне адаптивне управління, яке грунтується по результатам з ознаками раннього запобігання впливу зовнішніх дестабілізуючих факторів.

1.2. Платоспроможність як складова фінансового стану підприємства

Безперервна фінансово-господарська діяльність суб'єкта господарювання буде забезпечена, якщо вчасно дано правильну оцінку та здійснювати заходи, спрямовані на довгострокову діяльність щодо поліпшення фінансового стану. Важливе місце у визначенні стабільного фінансового стану займає показник платоспроможності підприємства. Якщо підприємство платоспроможне, воно може підтримувати довгострокове розширення та зростання та виконувати свої фінансові зобов'язання. Крім того платоспроможність господарюючого суб'єкта найбільшою мірою формує його фінансове становище. Платоспроможність визначає розвиток підприємства та його подальше існування, крім того, платоспроможне підприємство є інвестиційно-привабливим, конкурентоспроможним і здатним швидко реагувати на зміну умов зовнішнього середовища.

Аналіз літератури більшості науковців у сфері економіки, які досліджують поняття «платоспроможність», свідчить про наявність різних

тлумачень сутності платоспроможності підприємства.

Платоспроможність як економічна категорія характеризується наступними моментами [12]:

1. Платоспроможний стан визначається наявною сумою грошових активів, але не обмежується нею.

2. Платоспроможність – це не лише можливість оперативно погасити зобов'язання під час оцінки наявними грошовими коштами, а й здатність підприємства забезпечити формування грошових потоків, які за обсягом і часом відповідають зобов'язанням та платіжним потребам підприємства.

3. Платоспроможність не повинна визначатися тільки здатністю повертати борги, оскільки платоспроможність означає здатність задовольняти всі платіжні потреби, необхідні для нормального функціонування господарюючого суб'єкта.

4. Виконання зобов'язань і платіжних потреб може здійснюватися не лише за рахунок власних, а й позикових коштів. Їх використання не є доказом неплатоспроможності підприємства, якщо воно має потенційні варіанти обслуговування та повернення позикових коштів.

В. С. Сирота вважає, що платоспроможність це – здатність підприємства виконувати свої зобов'язання без ризику для поточної господарської діяльності та майбутнього розвитку [44].

На думку І. С. Олесенко платоспроможність підприємства – це визначна особливість його фінансового стану та фінансових можливостей, та складова, яка створює умови фінансової безпеки, за якої підприємство здатне повністю виконати свої короткострокові та довгострокові зобов'язання у визначений термін без порушення фінансової рівноваги і водночас мати змогу безперебійно продовжувати фінансувати його функціонування [32].

М. І. Іоргачова, Г. М. Коцюрубенко та О. М. Ковальова дослідили, що усі наявні підходи щодо трактування платоспроможності суб'єкта господарювання можна звести до трьох основних (рис. 1.3) [18].

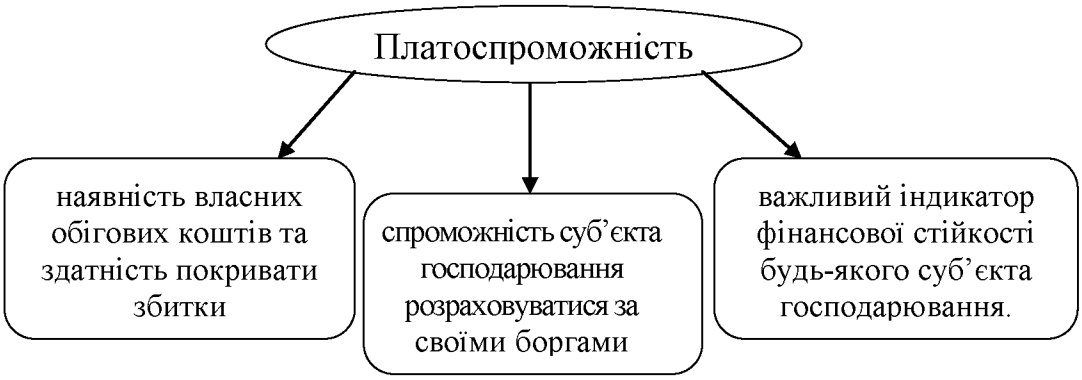

Рис. 1.3. Підходи щодо визначення платоспроможності

Ю. М. Тютюнник, Л. О. Дорогань-Писаренко та С. В. Тютюнник у своїх працях класифікують платоспроможність за такими ознаками [47]:

1. За базою даних дослідження:

а) статистична платоспроможність розраховується на певну дату і відображає здатність підприємства виконувати свої платіжні зобов'язання наявними коштами. Інформаційною базою для оцінки статистичної платоспроможності є бухгалтерський баланс;

б) динамічна платоспроможність – її оцінка грунтується на аналізі грошового обороту підприємства, тобто на визначенні та порівнянні величини суми доходу і витрат грошових потоків за певний період часу.

2. За термінами оцінювання:

а) поточна платоспроможність вказує на наявність достатніх коштів для погашення поточної кредиторської заборгованості, яка вимагають негайного платежу;

б) платоспроможність на перспективу створює можливості для здійснення платіжних зобов'язань, що забезпечується їх сумісністю із засобами платежу протягом прогнозованого періоду. Вона формується з точки зору короткострокового, середньострокового та довгострокового

планування.

3. За розміром платіжних засобів оцінюються варіанти з виконання поточних зобов'язань і забезпечень:

а) грошова платоспроможність – здійснюється за рахунок коштів, які є в наявності;

б) розрахункова платоспроможність – фінансується за рахунок грошей, які є в наявності і можливих джерел їх збільшення;

в) майнова платоспроможність – за кошти усіх видів активів, які є оборотними (при їх можливому продажу).

Отже, можна зробити висновок, що платоспроможність це багатогранне поняття, яке включає в себе можливість підприємства своєчасно розрахуватися із своїми борговими зобов'язаннями, а його оцінка є вагомим інструментом забезпечення фінансової стійкості.

Таким чином, фінансова стійкість і платоспроможність підприємства це взаємопов'язані елементи, оскільки фінансова стійкість гарантує постійну платоспроможність на майбутнє, в основі якої лежить рівновага активів і пасивів, доходів і витрат та грошових потоків.

РОЗДІЛ 2
ОЦІНКА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства

Базою для дослідження є фінансова звітність ХХХ. Важливе значення для оцінки фінансового стану має аналіз майнового стану. Проведемо аналіз майнового стану ХХХ за 2020-2022 рр. в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Склад, структура і динаміка майна ХХХ за 2020-2022 рр.

Види активів	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Зміна (+,-)			
							2021 р. до 2020 р		2022 р. до 2021 р.	
	сума, тис грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	суми, тис. грн	в проц. пунк.	суми тис. грн	в проц. пункт.
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Майно, всього	141289	100	177670	100	179615	100	36381	х	1945	х
Необоротні активи, в т.ч	58813	41,6	63718	35,9	60466	33,7	4905	-5,7	-3252	-2,2
Основні засоби	48449	34,3	55197	31,1	52954	29,5	6748	-3,2	-2243	-1,6
Оборотні активи	82476	58,4	113952	64,1	119149	66,3	31476	5,7	5197	2,2
Запаси	48598	34,4	82411	46,4	84443	47,0	33813	12	2032	0,6
Виробничі запаси	10708	7,6	18005	10,1	10579	5,9	7297	2,5	-7426	-4,2
Незавершене виробництво	11603	8,2	15213	9,1	12375	6,9	3610	0,9	-2838	-2,2
Готова продукція і товари	26287	18,6	49193	27,7	61489	34,2	22906	9,1	12296	6,5
Поточні біологічні активи	15230	10,8	12196	6,9	20346	11,3	-3034	-3,9	8150	4,4
Поточна дебіторська заборгованість	14979	9,9	14045	7,9	9113	5,1	-934	-2,0	-4932	-2,8

Продовж. табл. 2.1

А	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Грошові										

кошти і поточні фінансові інвестиції	3669	2,6	5300	3,0	5247	2,9	1631	0,4	-53	-0,1

Проведені в табл. 2.1 розрахунки свідчать, що загальна вартість майна щороку збільшується. Так, вартість майна в 2021 р. збільшилась на 36381 тис. грн., а в 2022 р. ще на 1945 тис. грн. Основну питому вагу в вартості майна в 2020 р. займають оборотні активи (58,4%), в 2021 р. – 64,1 %, а в 2022 р. – 66,3 %. Вартість оборотних активів щороку збільшується (в 2021 р. – на 31476 тис. грн., в 2022 р. ще на 5197 тис. грн.).

Позитивною тенденцією в діяльності підприємства є щорічне зменшення поточної дебіторської заборгованості (2021 р. – на 934 тис. грн., в 2022 р. – ще на 4932 тис. грн.).

Негативною тенденцією в діяльності підприємства є зменшення вартості необоротних активів в 2022 р. на 3252 тис. грн., в т.ч. і за рахунок зменшення основних засобів на 2243 тис. грн. Вартість виробничих запасів в 2022 р. зменшилась на 7426 тис. грн. Також негативно позначається на фінансово-господарській діяльності і збільшення готової продукції в 2021 р. на 22906 тис. грн., а в 2022 р. ще на 12296 тис. грн.

Також не менш важливе значення для оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства є аналіз складу, структури і динаміки капіталу (табл. 2.2).

Зважаючи на проведені дослідження в табл. 2.2, можна зробити наступні висновки. Джерела формування майна щорічно зростають. Власний капітал в 2021 р. збільшився на 29126 тис. грн., а в 2022 р. зменшився на 3227 тис. грн. Зменшення суми власного капіталу здійснилося в результаті зменшення суми нерозподіленого прибутку.

Негативним фактором є зростання зобов'язань, а саме поточних. Так сума поточних зобов'язань в 2020 р. зросла на 1660 тис. грн., а в 2022 р. – ще на 7489 тис. грн. Збільшення суми поточних зобов'язань відбулося в основному за рахунок зростання кредиторської заборгованості (в 2021 р. – на

3507 тис грн., в 2022 р. – ще на 844 тис. грн). Це свідчить про порушення системи платіжно-розрахункових відносин на підприємстві.

Таблиця 2.2

Оцінка складу, структури і динаміки капіталу ХХХ **за 2020-2022 рр.**

Види пасивів	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Зміна (+,-)			
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	021 р. до 2020 р.		2022 р. до 2021 р.	
							всумі ис. грн	в проц. пункт.	в сумі тис. грн	в проц. пункт
Джерела формування майна – всього	41289	00,0	177670	100,0	179615	100,0	36381	х	1945	х
Власний капітал	130810	92,6	59936	90,0	156709	87,2	9126	-2,6	-3227	-2,8
Зареєстрований (пайовий) капітал	502	0,3	502	0,3	502	0,3	-	-	-	-
Резервний капітал	956	0,7	956	0,5	956	0,5	-	-0,2	-	-
Додатковий капітал	1818	1,3	1818	1,0	1818	1,0	-	-	-	-
Нерозподілений прибуток	127534	90,3	156660	88,2	153433	85,4	29126	-2,1	-3227	-2,8
Зобов’язання	10479	7,4	17734	10,0	22906	12,8	8255	2,6	5172	2,8
Довгострокові зобов'язання	-	-	5595	3,1	4278	2,4	5595	3,1	-1317	-0,7
Поточні зобов’язання	10479	7,4	12139	6,8	18628	10,4	1660	-0,6	7489	3,6
Кредиторська заборгованість	7699	5,4	11206	6,3	12050	6,7	3507	0,9	844	0,4

Кредиторська заборгованість щорічно зростає. Так, спостерігається зростання суми кредиторської заборгованості на 3507 тис. грн. в 2021 р. та на 844 тис. грн. в 2022 р. Позитивним є зменшення суми довгострокових зобов’язань в 2022 р. на 1317 тис. грн.

Проведемо аналіз структуру джерел формування капіталу (пасивів) ХХХ в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Показники структури джерел формування капіталу (пасивів)

ХХХ **за 2020-2022 рр.**

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення (+, -)	
				2021 р до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
Частка: власного капіталу в джерелах формування капіталу	92,6	90,0	87,2	-2,6	-2,8
зобов'язань і забезпечень у джерелах формування капіталу	7,4	10,0	12,8	2,6	2,8
довгострокових зобов'язань і забезпечень у джерелах формування капіталу	-	3,1	2,4	3,1	-0,7
довгострокових зобов'язань і забезпечень у зобов'язаннях і забезпечення	-	46,1	18,7	46,1	-27,4
поточних зобов'язань і за безпечень у джерелах формування капіталу	7,4	6,8	10,4	-0,6	3,6
поточних зобов'язань і забезпечень у зобов'язаннях і забезпеченнях	100	68,6	85,7	-31,4	17,1
поточної кредиторської заборгованості в джерелах формування капіталу	5,4	5,1	6,7	-0,3	1,6
поточної кредиторської заборгованості в зобов'язаннях і забезпеченнях	73,5	51,4	52,6	-22,1	1,2
поточної кредиторської заборгованості в поточних зобов'язаннях і забезпеченнях	73,5	75,0	64,7	1,5	-10,3

Позитивними тенденціями в характеристиці майнового стану підприємства є:

- зниження частки довгострокових зобов'язань і забезпечень у джерелах формування капіталу з 3,1 % у 2021 р. до 2,4 % у 2022 р.;

- зниження частки довгострокових зобов'язань і забезпечень у зобов'язаннях і забезпечення з 46,1 % у 2021 р. до 18,7 % у 2022 р.;

- зниження частки зобов'язань і забезпечень, які є поточними у зобов'язаннях і забезпеченнях з 100% у 2020 р. до 85,7% у 2022 р.;

- зниження частки кредиторської заборгованості, яка є поточною в зобов'язаннях і забезпеченнях з 73,5% у 2020 р. до 52,6% у 2022 р.;

- зменшення частки кредиторської заборгованості, яка є поточною в поточних зобов'язаннях і забезпеченнях з 73,5% у 2020 р. до 64,7% у 2022 р.

Спостерігається негативна динаміка у майновому стані підприємства за показниками структури пасивів: зменшення питомої ваги власного капіталу в джерелах формування капіталу з 92,6 % в 2020 р. до 87,2 % в 2022 р.; підвищення частки поточних зобов'язань і забезпечень у зобов'язаннях і забезпеченнях з 7,4 % у 2020 р. до 10,4 % у 2022 р.; збільшення частки зобов'язань і забезпечень у джерелах формування капіталу з 7,4 % у 2020 р. до 12,8 % в 2022 р.; підвищення частки поточних зобов'язань і забезпечень у джерелах формування капіталу з 7,4 % у 2020 р. до 10,4 % у 2022 р.; збільшення частки поточної кредиторської заборгованості в джерелах формування капіталу з 5,4% у 2020 р. до 6,7% у 2022 р.

Такі тенденції пов'язані з тим, що ХХХ у 2021 р. взяло довгостроковий та короткостроковий кредит.

Проаналізуємо фінансові результати діяльності ХХХ за 2020-2022 рр. у табл. 2.4. (додаток Д). Як бачимо з проведених у табл. 2.4 розрахунків, сума чистого доходу від реалізації продукції за аналізуємий період збільшився на 19445 тис. грн. в 2021 р. та на 2142 тис. грн. у 2022 р. Операційні витрати в 2020 р. складали 115471 тис. грн., в 2021 р. - 114451 тис. грн (зменшились на 1020 тис. грн), а в 2022 р. – 145359 тис. грн. (збільшились на 30908 тис. грн.).

Найбільшу питому вагу в операційних витратах в 2020-2022 рр. займає собівартість реалізованої продукції (88,5 %, 87,4 % та 88,7 % відповідно) та адміністративні витрати – (8,4 %, 9,0 % та 7,7 % відповідно).

Частка валового прибутку в чистому доході складає в 2020 р. – 18,9 %, в 2021 р. – 31,2 %, в 2022 р. – 12,7 %. Валовий прибуток у зв'язку із збільшення операційних витрат, у 2022 р. зменшився на 26731тис. грн. Фінансові та інвестиційні доходи в 2021 р. збільшились на 8 тис. грн., а в 2022 р. ще на 50 тис. грн. Фінансові та інвестиційні витрати в 2021 р. збільшились на 997 тис. грн., а в 2022 р. – ще на 678 тис. грн. Чистий прибуток складає в 2020 р. – 9655 тис. грн., в 2021 р. 30904 тис. грн. (збільшився на 21249 тис. грн.), а в 2022 р. 482 тис. грн. (зменшився на 30422 тис. грн.).

Така ситуація відбулася в результаті військових дій, оскільки скоротилися канали реалізації продукції через блокування портів, обмеженим рухом транспорту, окупацією частини територій. І як наслідок, зростання витрат на виробництво продукції та її реалізацію і накопичення продукції на складах.

Проведення регулярного аналізу показників рентабельності дає змогу комплексно оцінити наскільки ефективно підприємство веде господарську діяльність (табл. 2.5, додаток Ж).

За даними табл. 2.5, підприємство має зниження усіх показників рентабельності витрат. Так, можемо бачити скорочення показників, які описують ознаки прибутковості основної, операційної, звичайної та в цілому господарської діяльності підприємства.

Якщо в 2020 р. на 1 грн операційних витрат і витрат господарської діяльності було одержано майже 10,3 і 8,6 коп відповідного прибутку, то в 2021 р. цей показник збільшився до 28,9 та 26,5 коп. Такі зміни пояснюються випереджаючим зменшенням фінансових результатів порівняно із зростанням витрат. Але в 2022 р. ситуація змінилась та на 1 грн операційних витрат і витрат господарської діяльності було отримано 2,3 та 0,4 грн відповідно. Це пов'язано із зменшенням суми отриманого прибутку та збільшенням витрат на виробництво та реалізацію продукції.

Зменшення коефіцієнтів окупності витрат свідчать про зниження рівня окупності виробничих, операційних, витрат на збут.

Рентабельність продажу зросла з 18,9% в 2020 р. до 31,2% в 2021 р., а в 2022 р. зменшилась до 12,7%. Рентабельність доходу від операційної діяльності в 2020 р. складала 8,6%, в 2022 р. 2,2%. Значення показників загальної та чистої рентабельності збігаються у зв'язку із відсутністю витрат по сплаті податку на прибуток.

В мінливих умовах господарювання особливо важливим набуває питання підвищення економічної ефективності використання виробничих фондів, які є основними. Будь-якому підприємству принципово розуміти,

якою ціною виробляється валовий продукт, скільки вкладених засобів, у тому числі основних фондів, було задіяно у його створенні.

Розглянемо в табл. 2.6 показники забезпечення та ефективності використання основних засобів в ХХХ за 2020-2022 рр.

Таблиця 2.6

Показники забезпечення та ефективності використання основних засобів в ХХХ за 2020-2022 рр.

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення (+,-)	
				2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
Фондовіддача	2,7	2,8	2,7	0,1	-0,1
Фондомісткість	0,4	0,3	0,3	-0,1	-
Фондоозброєність	195,3	215,0	221,6	20,7	6,6
Фондорентабельність	20,5	59,6	0,9	39,1	-58,7
Коефіцієнт приросту основних засобів	0,4	0,3	0,2	-0,1	-0,1

Самим точним показчиком, за яким можна розрахувати ефективність використання основних засобів, є фондовіддача. Вона відображає скільки доходу припадає на 1 грн виробленої продукції.

Отже, на 1 грн основних засобів припадає в 2020 р. виробленої продукції 2,7 грн, в 2021 р. – 2,8 грн., в 2022 р. – 2,7 грн. Спостерігається незначне зменшення показника фондовіддачі.

Також не менш важливим є показник фондомісткості, який показує відношення балансової вартості основних виробничих фондів до вартості виробленої продукції та показує скільки у підприємства основних засобів. В 2020 р. цей показник складав 0,4, в 2021 р. – 0,3, а в 2022 р. 0,3. Тобто, на кожну гривню виробленої продукції припадало у 2020р. – 0,4 коп основних засобів, у 2021 р. – 0,3 коп., а в 2022 р. 0,3 коп. Спостерігається тенденція до зменшення показника фондомісткості.

Наскільки підприємство забезпечено основними засобами визначає показник фондоозброєності праці. В 2020 р. на одного працюючого припадало основних засобів 195,3 тис. грн, в 2021 р. – 215 тис. грн., а в 2022р. - 221,6 тис. грн.

Фондорентабельність підприємства у 2020 р. становила 20,5 % (основні засоби використовувалися на 20,5 %), у 2021 р. – 59,6 %, а у 2022 р. 0,9 %. Це збільшення пов'язано із значним зменшенням чистого прибутку підприємства.

В табл. 2.7 (додаток З) проведемо оцінку ділової активності ХХХ за 2020-2022 рр.

Результати розрахунків та аналізу динаміки показників ділової активності підприємства (табл. 2.7) свідчать про присутність як позитивних, так і негативних моментів стосовно оцінки оборотності активів і пасивів. Так, час одного обороту активів збільшується в 2022 р. на 38 днів в порівнянні з 2021 р. Ці зміни можна пояснити випереджаючим збільшенням показників чистого доходу і собівартості реалізованої продукції у порівнянні із зростанням середньої вартості активів за рік.

Позитивним можна вважати в 2021 р. прискорення оборотності дебіторської заборгованості, яка є поточною на 4 дні, а в 2022 р. ще на 8 днів. Тривалість одного обороту запасів збільшилась в 2021 р. на 71 день, а в 2022 р. зменшилась на 3 дні.

В кінцевому підсумку зниження часу одного обороту запасів на 3 дні та часу одного обороту дебіторської заборгованості, яка є поточною, на 8 днів відбулося зменшення строку обігу операційного циклу на 11 днів в 2022 р. В умовах зменшення періоду одного обороту заборгованості, яка є кредиторською на 1 день в 2022 р. тривалість фінансового циклу зменшилася на 1 день, що безумовно сприяє гарній динаміці ділової активності підприємства.

Проаналізуємо динаміку показників комплексного оцінювання дебіторської заборгованості в ХХХ в табл. 2.8 (додаток К).

Розрахунки проведені в табл. 2.8 свідчать про позитивну тенденцію. Коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості збільшився в 2021 р. на 1,185 пп, в 2022 р. на 2,724 пп, а тривалість одного обороту зменшилась на 5 днів в 2021 р., а в 2022 р. ще на 8 днів. Питома вага заборгованості, яка є

дебіторською в майні також зменшилась з 10,3% в 2020 р. до 6,5% в 2022 р., а частина заборгованості, яка є дебіторською в оборотних активах збільшилась з 17,9% в 2020 р. до 18,6% в 2022 р. Покажчик, який свідчить співвідношення дебіторської заборгованості до чистого доходу зменшився з 11,3 % в 2020 р. до 7,8 % в 2022 р., що говорить нам про покращення стану розрахунків з дебіторами.

В табл. 2.9 (додаток Л) проведемо комплексне оцінювання показників кредиторської заборгованості. Аналізуючи показники кредиторської заборгованості, бачимо переважно позитивну динаміку. Так, коефіцієнт обертання поточної кредиторської заборгованості в 2021 р. збільшився на 0,074 пп., в 2022 р. на 0,281 пп, а тривалість одного обороту поточної кредиторської заборгованості зменшилась на 1 день в 2022 р. Така динаміка пояснюється збільшенням собівартості продукції на 10010 тис. грн. в 2021 р. та на 11192 тис. грн. в 2022 р., а поточної кредиторської заборгованості на 2175,5 тис. грн. в 2022 р. Частка поточної кредиторської заборгованості в капіталі зменшилась з 6,2 % в 2020 р. до 5,9 % в 2022 р., в зобов'язаннях і забезпеченнях з 76,9% в 2020 р. до 52,1 % в 2022 р.

2.2. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства

За допомогою табл. 2.10 проведемо групування активів за рівнем ліквідності і пасивів за терміном оплати та визначимо надлишок та брак платіжних засобів для погашення боргів досліджуваного підприємства за 2020-2022 рр.

Таблиця 2.10

Ліквідність балансу XXX **за 2020-2022 рр.**

Гр	Види активів	Роки			Гр	Види пасивів	Роки			Надлишок (+) або нестача (-) платіжних засобів		
		2020	2021	2022			2020	2021	2022	2020	2021	2022
А1	Високоліквідні	3669	5300	5247	П1	Найбільш термінові	7699	9106	12050	-4030	-3806	-6803
А2	Середньоліквідні	14979	14045	9113	П2	Короткострокові	2780	3033	6578	12199	11012	2535
А3	Низьколіквідні	63828	94607	104789	П3	Довгострокові	-	5595	4278	63828	89012	100511
А4	Важколіквідні	58813	63718	119149	П4	Постійні	130810	159936	156709	-71997	-96128	-40787
	Разом	141289	177670	179615		Разом	141289	177670	179615	х	х	х

Як бачимо з табл. 2.10 баланс в 2020 – 2022 рр. не є абсолютно ліквідним, оскільки спостерігається недостатня кількість високоліквідних активів для перекриття самих термінових зобов'язань (в 2020 р. – 4030 тис. грн., а в 2021 р. – 3806 тис. грн., в 2022 р. – 6803 тис. грн).

По середньоліквідним та низьколіквідним активам спостерігається надлишок платіжних засобів. По важколіквідних – недостатність платіжних засобів. Можна зробити висновок, що баланс не є абсолютно ліквідним у зв'язку з недостатністю оборотних активів, які є високоліквідними.

Проведемо розрахунок і дамо оцінку рівня та динаміки відносних показників, що характеризують ліквідність та платоспроможність в табл. 2.11.

В 2020 р. коефіцієнт абсолютної ліквідності вказує на те, що рівень покриття поточних зобов'язань і забезпечень високоліквідними оборотними активами становив 35 %, в 2021 р. – 43,6 %, а в 2022 р. – 28,1 %. Цей коефіцієнт вказує на зниження грошової платоспроможності.

В 2020 - 2022 рр. коефіцієнт швидкої ліквідності відповідає нормативному значенню, але його щорічне зниження свідчить про зниження рівня розрахункової та майнової платоспроможності підприємства, а також скорочення частини поточних зобов'язань, яку підприємство може погасити.

Таблиця 2.11

Відносні показники ліквідності та платоспроможності

ХХХ за 2020-2022 рр.

Показники	Норм. знач.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення (+,-)	
					2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	≥0,2	0,350	0,436	0,281	0,086	-0,155
Коефіцієнт швидкої ліквідності	≥0,7	1,779	1,593	0,771	-0,186	-0,822
Коефіцієнт загальної ліквідності	≥1,5	7,871	9,387	6,396	1,516	-2,991
Коефіцієнт платоспроможності	≥0,1	0,350	0,436	0,281	0,086	-0,155
Коефіцієнт критичної ліквідності	≥0,8	7,871	6,438	5,201	-1,433	-1,237
Коефіцієнт покриття запасів	≥1,0	2,179	1,206	1,137	-0,973	-0,069

Загальний коефіцієнт ліквідності також відповідає нормативному значенню (≥1,0). Цей показник вказує на достатність ресурсів оборотних активів для погашення зобов'язань, які є короткостроковими. Коефіцієнт платоспроможності та критичної ліквідності за аналізуємий період також відповідають нормативному значенню і вказують на високий рівень та позитивну динаміку розрахункової і майнової платоспроможності підприємства.

Наступний показник, коефіцієнт покриття запасів показує чи достатньо у підприємства ресурсів, які погасять зобов'язання. До зазначених ресурсів відносяться власні оборотні кошти, банківські кредити, які є короткостроковими та кредиторська заборгованість. Якщо значення показника менше за 1, то поточний фінансовий стан підприємства вважається нестійким. Як ми бачимо за аналізований період значення коефіцієнта в 2022 р. більше нормативного, а отже це свідчить про те, що у підприємства фінансовий стан стійкий.

Важливим етапом при аналізуванні ліквідності та платоспроможності є з'ясування ознак поточної, критичної та надкритичної неплатоспроможності підприємства. Визначимо чи є у ХХХ певні ознаки поточної, критичної та надкритичної неплатоспроможності в табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Розрахунок ознак, які характеризують поточну, критичну та надкритичну неплатоспроможності XXX

за 2020-2022 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення (+, -)	
				2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
Довгострокові фінансові інвестиції, тис. грн.	10	10	10	-	-
Грошові кошти та їх еквіваленти	3669	5300	5247	1631	-53
Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн	-	5595	4278	5595	-1317
Поточні зобов'язання, тис. грн.	10479	12139	18628	1660	6389
Показник поточної неплатоспроможності,тис. грн.	-6800	-12424	-17649	-5624	-5225
Коефіцієнт покриття	7,871	9,387	6,396	1,516	-2,991
Коефіцієнт забезпечення власними засобами	1,224	1,510	0,808	0,286	-0,702
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	9655	30904	482	21249	-30422

Провівши розрахунки в табл. 2.12, можна дійти наступних висновків: показник поточної неплатоспроможності в 2020-2022 рр. має від'ємне значення. Це говорить про те, що у підприємства є ознаки поточної неплатоспроможності.

За досліджуваний період значення коефіцієнта покриття перевищує 1,5, коефіцієнта забезпечення оборотними засобами, які є власними більше 0,1 і підприємство одержало чистий прибуток. Це свідчить про відсутність ознак критичної та надкритичної неплатоспроможності.

Зменшення в динаміці в 2020-2022 рр. коефіцієнта покриття, коефіцієнта забезпечення власними оборотними засобами і чистого прибутку вказує на зниження рівня платоспроможності підприємства.

Використавши спосіб ланцюгових підстановок розрахуємо вплив чинників на коливання коефіцієнта загальної ліквідності (табл. 2.13).

Таблиця 2.13

Інформація для факторного аналізу коефіцієнта загальної ліквідності ХХХ за 2020-2022 рр.

Показники	Умовне позначення	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення (+,-)	
					2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
Оборотні активи, тис грн	ОА	82476	113952	119149	31476	5197
Поточні зобов'язання, тис грн	ПЗ	10479	12139	18628	1660	6489
Коефіцієнт загальної ліквідності	КЗЛ	7,871	9,387	6,396	1,516	-2,991

Модель факторного аналізу коефіцієнта загальної ліквідності виглядає наступним чином:

$$КЗЛ = ОА / ПЗ \quad (2.1)$$

Застосувавши дані табл. 2.13 розрахуємо умовне значення коефіцієнта загальної ліквідності:

$$КЗЛ_{ум} = ОА_1 / ПЗ_0 \quad (2.2)$$

$$КЗЛ_{ум} = 119149 / 12139 = 9,815$$

Загальна зміна (+,-) коефіцієнта загальної ліквідності:

$$\Delta КЗЛ = 6,396 - 9,387 = -2,991,$$

в т.ч. за рахунок таких чинників:

1) оборотних активів:

$$\Delta КЗЛ_{оа} = 9,815 – 9,387 = 0,428;$$

2) поточних зобов'язань:

$$\Delta КЗЛ_{пз} = 6,396 – 9,815 = -3,419.$$

Перевірка розрахунку:

$$\Delta КЗЛ = 0,428 + (-3,419) = -2,991.$$

Зменшенню коефіцієнта загальної ліквідності з 9,387 у 2021 р. до 6,396 у 2022 р. посприяли наступні чинники. У результаті збільшення оборотних активів на 5197 тис грн, коефіцієнт загальної ліквідності збільшився на 0,428. Водночас за рахунок збільшення зобов'язань, які є поточними на 6489 тис грн, коефіцієнт загальної ліквідності зменшився на 3,419.

Отже, головним фактором зменшення зазначеного коефіцієнта відбулося збільшення в сумі поточних зобов'язань.

Для визначення кількості днів, необхідних для перетворення поточних активів у готівку, розраховується індекс ліквідності (табл. 2.14).

Таблиця 2.14

Дані для розрахунку індексу ліквідності

Показник	Сума, тис. грн	Кількість днів, необхідних для перетворення активів на готівку	Добуток (гр. 1 х гр. 2)
Готівка	35	-	-
Дебіторська заборгованість	9113	25	227825
Товарні запаси	84443	30	2533290
Разом	93591	х	2761115

Індекс ліквідності = 2761115/93591 = 29,5 днів. Отже, аналізованому підприємству необхідно 29,5 днів для перетворення поточних активів у готівку.

Дуже цікавою є французька методика оцінки платоспроможності. Ця модель дає змогу оцінити ймовірність затримки платежів залежно від значення такого дискримінантного показника:

$$Q = -0,16V_1 - 0,22V_2 + 0,87V_3 + 0,1V_4 - 0,24V_5, \quad (2.3)$$

Імовірність затримки платежів, що мають різне значення показника Q, наведено в табл. 2.15.

Проведемо розрахунок моделі, яка дає змогу оцінити можливість затримання платежів для ХХХ.

Q_{2022} = -0,16х0,079-0,22х0,896+0,87х0,008+0,1х113,097 – 0,24х0,004 = 11,106.

Таблиця 2.15

Ймовірність затримання платежів

Значення Q	+ 0,21	+ 0,48	+ 0,002	– 0,026	– 0,068	– 0,087	– 0,107	-0,131	– 0,164
Імовірність затримки платежів,	100	90	80	70	60	50	40	30	10

%									

Отже, як бачимо з проведених розрахунків, можливість затримання платежів у ХХХ складає 100%.

Ще однією моделлю для визначення рівня ймовірності настання неплатоспроможності є модель Д. Фулмера. Вона достатньо точно прогнозує ймовірність настання неплатоспроможності на рік вперед. Ця формула виглядає наступним чином:

$$H = 5{,}528V1 + 0{,}212V2 + 0{,}073V3 + 1{,}270V4 - 0{,}120V5 + 2{,}335V6 + 0{,}575V7 + 1{,}083V8 + 0{,}894V9 - 6{,}075 \quad (2.4)$$

Розрахунки будуть виглядати наступним чином:

$$H = 5{,}528x0{,}854 + 0{,}212x0{,}821 + 0{,}073x0{,}104 + 1{,}270x(-0{,}002) - 0{,}120x23906 + 2{,}335x0{,}104 + 0{,}575x52954 + 1{,}083x4{,}984 + 0{,}894x17{,}876 - 6{,}075 = 4{,}721 + 0{,}174 + 0{,}007 - 0{,}002 - 2868{,}72 + 0{,}243 + 30448{,}55 + 5{,}397 + 15{,}981 - 6{,}075 = 27600{,}27$$

Отже, як бачимо, значення показника більше нуля, а це свідчить про те, що підприємству в найближчий рік не загрожує неплатоспроможність.

2.3. Аналітична оцінка фінансової стійкості підприємства

Проведемо розрахунки по визначенню типу фінансової стійкості ХХХ в табл. 2.16 (додаток М).

Провівши необхідні розрахунки (табл. 2.16) з визначення типу фінансової стійкості бачимо, що при збільшенні в 2021 р. вартості запасів на 33813 тис. грн підприємство раціонально збільшило величину оборотних коштів, які є власними на 24221 тис. грн. При збільшенні запасів в 2022 р. на 2032 тис. грн. підприємство спромоглося збільшити суму оборотних коштів, які є власними на 25 тис. грн. І як наслідок, підприємство за аналізуємий

період має всі ознаки абсолютної фінансової стійкості, що безумовно добре впливає на його діяльність.

Оцінка рівня та динаміки відносних показників, що характеризують фінансову стійкість ХХХ наведена в табл. 2.17 (додаток Н).

Як бачимо з табл. 2.17, коефіцієнт автономії вище нормативного значення. Це нам говорить про те, що підприємство може всі свої борги перекрити за допомогою власних джерел фінансування, а частка капіталу у валюті балансу в 2020 р. становить 92,6 %, в 2021 р. – 90,0 %, в 2022 р. – 87,2 %. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу показує частину зобов'язань у валюті балансу і характеризує наскільки підприємство залежить від кредиторів. Цей показник є доповнюючим коефіцієнта автономії і відповідає встановленому нормативу. Але негативним є щорічне збільшення цього показника.

Коефіцієнт фінансового ризику в 2021 р. збільшився на 0,031 пп., в 2022 р. зменшився на 0,014 пп, а отже і зменшився ризик вкладення капіталу в це підприємство

Показник фінансової стабільності показує, що в 2020 р. власний капітал більше позикового у 12,4 рази, в 2021 р. у 9 разів, а в 2022 р. у 6,8 рази.

Показник маневреності капіталу, який є власним виокремлює частку власного капіталу, яка вкладена в активи, які є оборотними та показує ту частину власного капіталу, що знаходиться в обігу і може бути використана для того, щоб оплатити поточні витрати. Оскільки цей показник за аналізуємий період відповідає нормам, то підприємство має достатній рівень фінансової стійкості щодо забезпеченості високоліквідними оборотними активами.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів оборотними коштами, які є власними і характеризує частину оборотних активів, які сформовані за рахунок власних ресурсів, які є фінансовими. Отриманий результат характеризує спроможність підприємства самотужки фінансувати свою поточну діяльність. ХХХ може самостійно фінансувати свою поточну

діяльність, оскільки значення показника вище норми. У структурі активів, які є оборотними власні фінансові ресурси в 2020 р. становлять 55 %, у 2021 р. 60,1 %, у 2022 р. 61,4 %, а на 1 грн запасів і поточних біологічних активів в 2020 р. припадає оборотних коштів, які є власними 1,12 грн., в 2021 р. – 1,01 грн., а в 2022 р. - 0,91 грн.

Зниження коефіцієнта довгострокового залучення позикових коштів з 0,034 пп. у 2021 р. до 0,026 пп. у 2022 р. може свідчити проте, що підприємство зменшило суму довгострокових кредитів. Значення коефіцієнта маневрування власних оборотних коштів у загальній величині власних оборотних коштів показує, що на кінець 2020 р. серед оборотних активів, які є власними грошові кошти становили лише 5,1 %, в 2021 р. – 5,5 %, в 2022 р. – 5,4 %. Зниження показника у 2022 р. пов'язано із зменшенням суми грошових коштів на рахунках і у касі підприємства.

Збільшення коефіцієнта майна виробничого призначення за аналізуємий період свідчить про покращення виробничого потенціалу підприємства.

Розрахуємо показники порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості ХХХ в табл. 2.18.

За інформацією табл. 2.18 у 2022 р. у разі зростання операційного доходу на 2114 тис. грн (або на 1,4 %), операційні витрати зросли на 30908 тис. грн (на 27 %). Результатом таких змін стало скорочення суми прибутку від операційної діяльності на 29794 тис. грн, що становить 27 %. Серед операційних витрат змінні витрати зросли на 24931 тис. грн (31,2 %), а постійні зменшились на 4250 тис. грн (14,4 %).

Таблиця 2.18

Показники порогу рентабельності та фінансової стійкості ХХХ за 2020-2022 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення (+,-)			
				2021 р. до 2020 р.		2022 р. до 2021 р.	
				абсолют	віднос	абсолют	віднос

				не	не, %	не	не, %
Операційний доход, тис. грн	126322	147540	148654	21218	16,8	2114	1,4
Операційні витрати, тис. грн	115471	114451	145359	-1020	-0,9	30908	27,0
У т.ч. а) змінні витрати	79709	79767	104698	58	0,1	24931	31,2
б) постійні витрати	34757	33765	29515	-992	-2,8	-4250	-14,4
Прибуток від операційної діяльності, тис. грн	10851	33089	3295	22238	204,9	-29794	-90,0
Маржинальний доход, тис. грн	46613	67773	43956	21160	45,4	-23817	-35,1
Частка маржинального доходу в операційному доході	0,369	0,459	0,295	0,09	х	-0,164	х
Поріг рентабельності, тис. грн	94192	73562	100051	-20630	-21,9	26489	36,0
Частка порогу рентабельності в операційному доході, %	74,6	49,8	67,3	-24,8	х	17,5	х
Зона фінансової стійкості, тис. грн	32130	73978	48603	41848	130,2	-25375	-34,3
Запас фінансової стійкості, тис. грн	25,4	50,1	32,7	24,7	х	-17,4	х

Негативною тенденцією з позиції динаміки фінансової стійкості підприємства є не лише збільшення абсолютного показника порогу рентабельності (на 26489 тис. грн, або на 36 %), а й зростання його питомої ваги в операційному доході з 49,8 до 67,3 %. Тобто, якщо в 2021 р. для покриття операційних витрат використовувалась сума операційного доходу, що становила 49,8 % від фактичного доходу, то вже в 2022 р. відповідно 67,3 %.

Враховуючи факт скорочення запасу фінансової стійкості з 50,1 % у 2021 р. до 32,7 % у 2022 р., рівень даного показника низький і говорить про нестабільність роботи підприємства за рівнем забезпеченості прибутковості операційної діяльності.

За допомогою ланцюгових підстановок визначимо вплив факторів на зміну показника запасу фінансової стійкості підприємства. На зміну показника запасу фінансової стійкості впливають три фактори:

1) операційний доход;
2) постійні витрати;
3) змінні витрати.

Розрахуємо умовні значення показника запасу фінансової стійкості, тис. грн:

1. Показник умовний 1:

$ЗФС_{ум1} = ОД_1 \text{ х } ПВ_0 / ОД_1 – ЗВ_0$ (2.5)

де $ОД_1$ – операційний доход звітного доходу, тис. грн;

$ПВ_0$ – постійні витрати базового року, тис. грн;

$ЗВ_0$ – змінні витрати базового року, тис. грн.

$ЗФС_{ум1}$ =148654 х 33765 / 148654 – 79767 = 72862,8.

2. Показник умовний 2:

$ЗФС_{ум2} = ОД_1 \text{ х } ПВ_1 / ОД_1 – ЗВ_0$ (2.6)

$ЗФС_{ум2}$ = 148654х 29515 / 148654 – 79767 = 63691,59.

Загальна зміна показника запасу фінансової стійкості, тис. грн:

ΔЗФС = 100051 – 73562 = 26489;

у т.ч. за рахунок факторів:

- операційного доходу:

$ΔЗФС_{од}$ = 72862,8 - 73562 = -699,2;

- постійних витрат:

$ΔЗФС_{од}$ = 63691,59 – 72862,8 = -9171,21;

- змінних витрат:

$ΔЗФС_{од}$ = 100051 – 63691,59 = 36359,41.

Запас фінансової стійкості підприємства знизився 50,1 % у 2021 р. до 24,7 % у 2022 р. При цьому внаслідок зменшення постійних витрат на 4250 тис. грн, або на 14,4%, поріг рентабельності зменшився на 9171,21 тис. грн. Унаслідок збільшення змінних витрат на 24931 тис. грн, або на 31,2% поріг рентабельності збільшився на 36359,41 тис. грн. Отже, головним чинником зменшення запасу фінансової стійкості стало зменшення постійних витрат та операційного доходу.

Отже, як бачимо з проведених розрахунків, у підприємства за останні роки дещо покращився майновий потенціал, загальна вартість майна збільшується, сума поточної дебіторської заборгованості зменшується, але

сума чистого прибутку знижується та існують проблеми із розрахунково-платіжною дисципліною.

РОЗДІЛ 3
ОСНОВНІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ, ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

3.1. Забезпечення платоспроможності підприємства

Оскільки проведені в попередньому розділі розрахунки свідчать про ознаки поточної неплатоспроможності, проведемо оцінку структури балансу та перспектив втрати платоспроможності підприємства (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Оцінка структури балансу та перспектив втрати платоспроможності підприємства за 2022 р.

Показник	На початок року	На кінець року	Відхилення (+,-)
Коефіцієнт загальної ліквідності	9,387	6,396	-2,991
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	0,844	0,808	-0,036
Коефіцієнт втрати платоспроможності	х	2,824	х

За даними табл. 3.1 всі показники більше нормативного значення, тому по проведеним розрахункам можемо констатувати той факт, що структура балансу визнається задовільною, а підприємство платоспроможним.

У цьому випадку проводиться розрахунок коефіцієнта втрати платоспроможності. Його рівень (2,824) значно більший 1, що свідчить про те, що підприємство не втратить платоспроможність на протязі найближчих трьох місяців.

Зниження в динаміці значень критеріїв оцінювання структури балансу вказує на скорочення рівня платіжних можливостей підприємства щодо виконання поточних зобов'язань.

Важливою умовою забезпечення платоспроможності підприємства є вміння раціонально керувати дебіторською та кредиторською заборгованістю. Це зумовлює потребу моніторити обсяг та співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованостей, показниками їх оборотності та періодом погашення.

На наш погляд, наступним кроком на шляху зниження ризику незбалансованої ліквідності повинно стати обґрунтування відносно суми оборотного капіталу, яку можна спрямувати у заборгованість (дебіторську).

Проводячи розрахунок даної суми варто враховувати: заплановані обсяги реалізації в кредит; термін надання відстрочки за платежами; термін можливої прострочки за дебіторським боргом.

Окреслення суми реалізаційного боргу також передбачає проведення порівняння прибутку (збитку) який генерує продаж в кредит та ризик, що генерує даний продаж.

Для аналізу дебіторської заборгованості використовуються наведені нижче показники:

$$DSO=ДЗ*365/В, \quad (3.1)$$

$$ADS=В/365 \quad (3.2)$$

де DSO – середня тривалість обороту дебіторської заборгованості,

ADS – середньоденний продаж,

ДЗ – дебіторська заборгованість,

В – виручка від реалізації продукції.

Показник DSO відображає середній термін погашення дебіторської заборгованості, а ADS – середню вартість наданих послуг в день.

Проведемо розрахунок кредитного продажу для ХХХ:

DSO_{2022}=9113*365/147606= 22,5 дн.

Якщо цей показник перевищував контрактні умови, то платежі надходили з порушенням встановлених термінів.

ADS_{2022}=147606/365= 404,4 тис. грн.

Середня вартість наданих послуг в 2022 р. коливалася в межах 404,4 тис. грн.

Дебіторська заборгованість - $ДЗ = 22{,}5 \cdot 404{,}4 = 9099$.

Отже, реальний обсяг заборгованості, що є дебіторською для ХХХ у 2022 р. майже відповідає розрахунковому, однак, при цьому середній термін обертання дебіторської заборгованості 22 дні.

Підприємства, в сучасних умовах господарювання, не мають бажання використовувати сучасні форми рефінансування заборгованості, такі як

факторинг, овердрафт, тощо, хоча зазначені заходи прискорюють процес трансформації заборгованості дебіторів в грошові кошти.

Розглянемо ефективність фінансування оборотних коштів на умовах надання ХХХ комерційного кредиту покупцям продукції та фінансування за умови використання послуги факторингу.

Допустимо, що у періоді який прогнозується виручка від реалізації продукції ХХХ залишиться такою як у 2022 році.

Середньомісячна виручка (Вм) розраховується за формулою:

$$Вм = Річна\ виручка / 12\ місяців, \quad (3.3)$$

$$Вм = 147606\ тис.грн. / 12міс. = 12300,5\ тис.\ грн.$$

Визначимо середньомісячну собівартість виробництва та реалізації продукції (Сс) за формулою:

$$Сс = Річна\ собівартість/12\ місяців, \quad (3.4)$$

$$Сс = 128907\ тис.грн./12\ міс.= 10742,25\ тис.\ грн.$$

В середньому ХХХ кожного місяця отримувало 12300,5 тис. грн. чистої виручки від реалізації продукції. Для отримання виручки від реалізації продукції підприємству необхідно витратити для виготовлення продукції щомісячно 10742,25 тис. грн.

В тому випадку, якщо підприємство надасть комерційний кредит на 2 місяці, то воно по факту реалізує свою продукцію на суму:

$$12300,5\ тис.грн.*2\ міс. = 24601\ тис.\ грн.$$

При цьому собівартість реалізованої продукції складає :

$$10742,25\ тис.грн.*2\ міс. = 21484,5\ тис.\ грн.$$

Якщо підприємство реалізує продукцію з умовою відтермінування платежу на 2 місяці, в такому випадку йому загрожує зменшення ресурсів фінансових, а це призводить до збоїв виробничого циклу, до дисонансу термінів розрахунків із своїми постачальниками, затримки у виплаті заробітної плати, з розрахунками з бюджетом з приводу сплати обов'язкових платежів і в кінцевому підсумку - до зменшення обсягу виробництва, а отже,

і зменшення виручки від реалізації продукції на 123005 тис. грн. (147606 тис. грн. – 24601 тис. грн. = 123005 тис. грн.).

Таким чином, підприємство недоотримає в плановому періоді частину виторгу у сумі 24601 тис. грн. (сума виручки, на яку підприємство надало кредит покупцям продукції).

Схему фінансування коштів, які є оборотними в разі використання факторингу та комерційного кредиту ХХХ розглянемо в табл. 3.2 (додаток О).

З проведених розрахунків стає зрозумілим, що використавши послуги факторингу ХХХ отримає від фірми-фактору (або банківської установи) 80% суми платежу за відвантажену продукцію, що в сумі складає 19680,8 тис. грн. (24601 тис. грн.*80 % = 19680,8 тис. грн). Ще 20% (або 4920,2 тис. грн) з вирахуванням комісії банк повертає після погашення боргу покупцем.

Отже, як бачимо, що ХХХ при використанні факторингу зможе одразу відшкодувати свої кошти і таким чином вкладати отримані від факторингу кошти у виробництво, що є неможливим у тому випадку, коли використовується комерційний кредит. Отже, використання факторингу є ефективним для ХХХ.

На фінансові результати діяльності будь-якого підприємства погано впливають як надлишок, так і нестача грошових засобів. Якщо в розрахунках з'ясується, що підприємство має негативний грошовий потік, то це буде свідчити про зниження ліквідності балансу та зменшенні рівня загальної платоспроможності.

Достатність створеного чистого грошового потоку з позицій потреб підприємства щодо формування приросту активів, створення резервного капіталу і виплати дивідендів розраховують за формулою:

$$КД_{чгп} = ЧГП/ПП+З+Д \quad (3.5)$$

$$КД_{чгп} = -53/11916+2032+3320 = -0,003$$

Якщо показник РД > 1, то це свідчить про достатність чистого грошового потоку і, навпаки, якщо <1, то величина чистого грошового потоку не забезпечує потреби підприємства.

Таким чином, згідно проведених розрахунків, у ХХХ величина чистого грошового потоку не забезпечує потреби підприємства.

Проведемо розрахунок та проаналізуємо динаміку абсолютних та відносних показників грошових потоків ХХХ за 2020-2022 рр. в табл. 3.3 (додаток П).

За даними табл. 3.3, у 2022 р. чистий грошовий потік мав від'ємне значення, тому коефіцієнт достатності чистого грошового потоку не визначався. У 2020 р. його значення мало від'ємний показник та становило 2,595, що свідчить про незбалансованість потоків, які є грошовими, а в 2021 р. – 0,131, що становить 1,3%.

Натомість коефіцієнт достатності Cash – flow, в 2020 р. складав 3,391, в 2021 р. – 6,818, а в 2022 р. – 1,266. Зменшення цього показника у звітному році означає зниження здатності підприємства розраховуватися з своїми борговими зобовязаннями.

Разом з тим коефіцієнт співвідношення Cash – flow і кредиторської заборгованості знизився з 5,120 в 2021 р. до 1,343 у 2022 р. Така динаміка пояснюється тим, що при змешенні Cash – flow на 65,3%, кредиторська заборгованість збільшилась на 32,3% в 2022 р. Коефіцієнт ефективності грошових потоків характеризує синхронність надходження і витрачання грошових коштів, має значення більше 1 в 2020 р. та в 2021 р. Такий рівень вказує на раціональні пропорції руху коштів на підприємстві. Але в 2022 р. цей коефіцієнт має значення менше 1, тобто 0,975.

Математичний алгоритм розрахунку оптимального розміру максимального (C_{max}) і середнього (С) розмірів залишку грошових засобів відповідно до моделі Баумоля має такий вигляд:

$$C_{max}=\sqrt{(2\times В_О \times ПО_{ГО}) \div В_Д}\ ; \qquad (3.6)$$

$$C=C_{max} \div 2, \qquad (3.7)$$

Згідно з формулою (3.6), взявши витрати на обслуговування однієї операції поповнення грошових активів (28,6 грн.), запланований обсяг грошового обороту, який потрібно скоригувати на дебіторську заборгованість (81337 тис. грн.), а за рівень втрат альтернативних доходів при зберіганні грошових коштів – середню ставку відсотку по короткострокових депозитних вкладах (13,2 %), нами визначено максимальний розмір залишку грошових засобів (C_{max}) для ХХХ на 2024 р. – 187,7 тис. грн (табл. 3.4, додаток Р). Відповідно, середній розмір залишку грошових активів (С) становитиме 93,9 тис. грн.

Стабільний фінансовий стан аграрних підприємств в більшості випадків залежить від раціонального використання грошових потоків та можливості задовольняти їх нестачу.

Самим ефективним методом оптимізації грошових потоків є «Система прискорення - уповільнення платіжного обороту», яка передбачає розробку заходів щодо пришвидшення оборотності оборотних коштів (табл. 3.5, додаток С) задля підвищення рівня платоспроможності підприємства.

В результаті цих дій складається формація планів формування та використання грошових коштів на наступний звітний період.

Для того, щоб оптимізувати грошові потоки ХХХ рекомендується складати платіжний календар (табл. 3.6, додаток Т).

Складений платіжний календар свідчить про те, що в першій декаді квітня підприємство не спроможне за рахунок надходжень, які надійдуть, коштів, які є грошовими, а в другій декаді підприємству вдається зменшити дефіцит коштів, який утворився в першій декаді. При складанні календаря на третю декаду підприємство хоче отримати досить значну суму залишку коштів (81 тис. грн.).

Також можна запропонувати підприємству складати план надходжень і витрат.

Зіставляючи грошові надходження та витрати бачимо чи є дефіцит, чи присутній надлишок коштів у періоді, який планується. Якщо існує

надлишок коштів, то підприємство може спрямувати його на фінансування інвестицій, виплату дивідендів або ж сплату кредиту. Якщо наявний дефіцит коштів, то потрібно застосувати заходи щодо додаткового залучення грошових коштів з зовнішніх джерел або ж скоротити видатки, в т.ч. шляхом використання лізингу або ж шляхом реструктуризації заборгованості.

Для підвищення показників ліквідності та платоспроможності підприємства необхідно оптимізувати потоки, які є грошовими. Це дозолить ефективно використовувати фінансові ресурси підприємства, яких катастрофічно не вистачає.

3.2. Основні шляхи стабілізації фінансового стану підприємства

Для того, щоб прийняти раціональне рішення, суб'єкт господарювання повинен мати інформацію, яку можна отримати, провівши оцінку фінансового стану.

Проведемо експрес-аналіз фінансового стану підприємства (фінансовий моніторинг) за допомогою коефіцієнта Бівера.

Розрахуємо цей показник для ХХХ:

$Кб_{2020} = 9655 + 13438 / 10479 = 2,204$

$Кб_{2021} = 30904 + 15725/5595+12139 = 2,629;$

$Кб_{2022} = 482+15703/4278+18628= 0,706.$

Результати проведених розрахунків бачимо в табл. 3.7.

Таблиця 3.7

Оперативний аналіз фінансового стану ХХХ за допомогою коефіцієнта Бівера

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Чистий прибуток, тис. грн	9655	30904	482
Амортизація, тис. грн	13438	15725	15703
Довгострокові зобов'язання, тис. грн	-	5595	4278
Поточні зобов'язання, тис. грн	10479	12139	18628
Коефіцієнт Бівера	2,204	2,629	0,706

Як бачимо, підприємство має задовільну структуру балансу за період, який аналізується. Але, коефіцієнт Бівера в 2022 р. значно знизився, в порівнянні з 2021 р. Та все ж при зниженні цього показника в 2022 р. отримане значення свідчить про життєздатність підприємства.

Всі суб'єкти господарювання повинні своєчасно проводити розрахунки за борговими зобов'язаннями. Адже за затримання платежів вони сплачують штрафні санкції та втрачають ділову репутацію.

Платежі, які здійснені несвоєчасно викликають фінансові проблеми у підприємств-кредиторів, погано впливає на їхню господарську діяльність, а це відображається і на економіці нашої країни.

На рахунок послідовності проведення аналізу фінансового стану підприємства, єдиної думки і досі немає, і кожне підприємство самостійно повинно вибирати ту послідовність і методи, які найбільш прийнятні для його фінансового розвитку.

Беручи до уваги ступінь ліквідності активів ХХХ, проведемо оцінювання фінансового стану підприємства за 2022 р. та спрогнозуємо його ліквідність на коротко- та довгостроковий час (табл. 3.8, додаток У).

Бачимо з проведених у таблиці розрахунків, за показниками ліквідності балансу фінансовий стан ХХХ у 2022 р. та на короткострокову перспективу, що у підприємства передкризовий стан, хоча у 2020-2021 рр. був нормальний фінансовий стан.

Тобто, згідно цих розрахунків, у підприємства не вистачає грошових коштів для покриття найбільш термінових зобов'язань.

Стійкість підприємства обумовлюється насамперед, оптимальною структурою капіталу. Вона визначає рівень забезпеченості фінансової стійкості підприємства та необхідної віддачі на вкладений капітал.

Для оцінки ефективності використання позикового капіталу застосовують такий показник як ефект фінансового важеля. Зростання плеча

фінансового важеля може спричинити як збільшення, так і зменшення чистого прибутку.

Проаналізуємо ефект фінансового важеля для ХХХ в табл. 3.9 (додаток Ф).

Згідно наведеної інформації у табл. 3.9, бачимо, що використання підприємством позиченого капіталу призводить до негативного (від'ємного) ефекту. За результатами розрахунків, ефект фінансового важеля становить -12,8 пункти, тобто спостерігається зменшення рентабельності власного капіталу. Рівень фінансового важеля показує, що при зменшенні прибутку на 1 % рентабельність капіталу знизиться на 3,3 пункти.

Зважаючи на високі відсоткові ставки банківських кредитів підприємствам краще користуватися власними фінансовими ресурсами, ніж позичковими. Адже висока питома вага позичених грошових коштів збільшує ризик появи банкрутства. Отже, завдання фінансистів полягає в слідкуванні за оптимальним співвідношенням власних та залучених коштів та підтримає гарну кредитну репутацію і дозволить використати позитивним ефект фінансового левериджу.

Оптимальну структуру капіталу розрахуємо в табл. 3.10 (додаток Ц).

Як видно з проведених розрахунків в табл. 3.10, ХХХ, може брати без ризику суму кредиту до 300 тис. грн. При цьому коефіцієнт прибутковості власного капіталу становить 10,4 %. Також бачимо, що у разі збільшення частини позикового капіталу зумовленого збільшенням ризику (росту процентної ставки за кредитом) рентабельність власного капіталу зменшується.

Таким чином, ефект фінансового важеля показує рост рентабельності власних засобів завдяки використанню кредиту, даже враховуючи на платність останнього. Завдяки кредитуванню суб'єкти господарювання розширюють коло своїх можливостей. Але значне збільшення фінансування за допомогою кредитів може привести до зростання боргових зобов'язань та

ризику банкрутства. Тому дуже важливим для підприємства є розрахунок точки беззбитковості.

Точка беззбитковості (рівноваги) висвітлює розміри реалізованої продукції при яких фінансовий результат підприємства дорівнює нулю.

Точку беззбитковості можна розрахувати на наступною формулою:

$$Т = \frac{ПВ}{КМД}, \quad (3.8)$$

де ПВ –витрати, які є постійними, тис. грн.;

КМД – коефіцієнт маржинального доходу.

$$КМД = \frac{МД}{ЧД}, \quad (3.9)$$

де МД – маржинальний дохід, тис. грн.;

ЧД – чистий дохід, тис. грн.

$$МД = ОД - ЗВ, \quad (3.10)$$

де ОД – операційний доход, тис. грн;

ЗВ – змінні витрати, тис. грн.

Визначаємо точку беззбитковості для ХХХ за 2022 рік.

МД = 148654 – 104175 = 44479 тис. грн.;

КМД = 44479 / 147606 = 0,301;

Т = 40660 / 0,301 = 135084,97 тис. грн.

Отже, можемо дійти висновку про те, що при реалізації товарів на суму 135084,97 тис. грн. ХХХ залишатиметься беззбитковим.

Запас фінансової міцності характеризується як величина, на яку фактичний (або запланований) обсяг реалізації перевищує точку беззбитковості. Він показує суму можливого зниження обсягу виробництва і реалізації без ризику покрити витрати. Розрахунок запасу фінансової міцності:

$ЗФМ_{2022}$= 147606 – 135084,97 = 12521,03.

Отримані результати дають можливість зробити висновки про те, що підприємство може здійснювати свою діяльність без ризику покрити затрати, оскільки має достатню суму доходів, яка їх покриє.

Операційний важіль залежить від співвідношення постійних і змінних затрат. При збільшенні рівня постійних затрат, збільшується сила впливу операційного важеля. Вказуючи на темпи скорочення суми прибутку з кожним відсотком зменшення виручки, сила операційного важеля говорить про певний рівень підприємницького ризику даного підприємства.

Розрахуємо операційний важіль:

Маржинальниий дохід – 44479 тис. грн.

Прибуток – 482 тис. грн.

Операційний важіль = 44479/482 = 92,28 тис. грн.

Отже, якщо підприємство планує збільшити обсяг продажу на 10 %, то сума прибутку збільшиться на 922,8 тис. грн.

Можна зробити наступні висновки. Для підприємств важливо визначати точку беззбитковості та запас фінансової міцності, оскільки це дає можливість підприємствам планувати темпи зростання прибутку та своєчасно приймати рішення щодо збільшення або зменшення змінних і постійних витрат.

Надалі вважаємо також доцільним з ціллю управління ризиком незбалансованої ліквідності здійснити управління структурою постійних та змінних витрат підприємства акцентованому на механізмі операційного левериджу (табл. 3.11).

Таблиця 3.11

Аналіз операційного левериджу XXX

за 2020-2022 рр.

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення (+;-) 2022 р. порівняно з 2020 р.	
				абсолютне	відносне, %
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) з урахуванням інших операційних доходів, тис. грн	126322	147540	148654	22332	17,7

Операційні витрати, тис. грн	115471	114451	145359	29888	25,9
у тому числі: а) змінні витрати	102243	100034	128907	26664	26,1
б) постійні витрати	13228	14417	16452	3224	24,4
Прибуток від операційної діяльності, тис. грн	10851	33089	3295	-7556	-69,6
Маржинальний дохід, тис. грн	24079	47506	44479	20400	84,7
Коефіцієнт маржинального доходу у чистому доході	0,190	0,224	0,134	-0,056	-29,5
Поріг рентабельності, тис. грн	69621,1	64361,6	122776,1	53155,0	76,3
У % до чистого доходу	55,1	43,6	17,4	-37,7	-68,4
Зона фінансової стійкості, тис. грн	56700,9	83178,4	25877,9	-30823	-54,4
Запас фінансової стійкості, %	45,1	56,4	17,4	-27,7	-61,4
Сила впливу операційного важеля	2,219	1,435	5,993	3,774	170,1

Дослідження даних табл. 3.11 вказує на негативні значення сили впливу операційного важеля та негативні значення запасу фінансової стійкості ХХХ у 2020-2022 рр. Дані негативні значення спровоковані тим, що операційні витрати є вищими за обсяги прибутку.

Маючи негативні значення сили впливу операційного важеля все ж таки спробуємо визначити як вплине зростання та зменшення обсягів реалізації на операційний левериджу (табл. 3.12).

За даними табл. 3.12 та розрахунком ефекту операційного левериджу можемо помітити, що збільшення обсягів реалізації на 10 % призведе до зростання операційного левериджу з 24,9 до 27,4, що спровокує зростання виручки та змінної складової витрат підприємства, скорочення обсягів реалізації на 10 % спровокує скорочення операційного левериджу до 22,4, що спровокує скорочення виручки та змінної складової витрат підприємства.

Таблиця 3.12

Управління ризиком незбалансованої ліквідності на основі операційного левериджу ХХХ, 2022 р.

Показники	2022 р.	При збільшенні обсягів реалізації на 10%	При зменшенні обсягів реалізації на 10%
Виручка, тис. грн	148654	163519	133789
Змінні витрати, тис. грн	128907	141797	116017
Маржинальний дохід, тис. грн	44479	48926	40032

Постійні витрати, тис. грн	16452	18097	14807
Прибуток від реалізації, тис. грн	3295	3624	2966
Рентабельність виручки від реалізації, %	2,2	2,4	2,0
Коефіцієнт операційного левериджу	0,127	0,139	0,115
Збільшення (+) чи зменшення рентабельності виручки від реалізації, в. п.	х	-0,2	0,6
Ефект операційного левериджу	24,9	27,4	22,4

Вважаємо, що успіх кредитної реалізації залежить від чіткості кредитних умов підприємства. Складовими даних умов є: час кредиту (кредитний період); кредитний ліміт; вартість боргу, штрафи за неповернення, несвоєчасне повернення боргу.

Вважаємо також, що для удосконалення управління оборотними активами доцільним є використанням АВС методу, який всі оборотні активи розподіляє за цінністю на 3 категорії: група А - 20 % запасів і 80 % за вартістю – постійний моніторинг; група В - 30 % запасів і 10 % за вартістю – періодичний контроль; група С - 50 % запасів і 10 % за вартістю – мінімальний контроль.

Здійснимо групування оборотних активів ХХХ за АВС методом (табл. 3.13).

Згідно даних табл. 3.13 та рис. 3.1 перша група А становить 79,1 % їх вартості. До даної групи належать готова продукція, товари, поточні біологічні активи, незавершене виробництво. Друга група В складає становить 15,3 % загальної вартості. До цієї групи належать виробничі запаси та дебіторська заборгованість за розрахунками (за виданими авансами). Група С становить 5,6 % загальної вартості оборотних активів. До даної групи належить грошові кошти, дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, та інша поточна дебіторська заборгованість.

Таблиця 3.13

Групування оборотних активів ХХХ

за АВС методом, 2022 р.

Вид оборотних активів	Середньо-річна вартість оборотних активів, тис. грн	Питома вага виду оборотних активів в їх загальному	Кумуля-тивний обсяг оборотних активів, %	Група	Рекомендації щодо управління

		обсязі, %			
Оборотні активи:					
Готова продукція, товари	61489	51,6	51,6	A	Постійний контроль за станом оборотних активів
Поточні біологічні активи	20346	17,1	68,7	A	
Незавершене виробництво	12375	10,4	79,1	A	
Виробничі запаси	10579	8,9	88	B	Періодичний контроль за станом оборотних активів
Дебіторська заборгованість за розрахунками (за виданими авансами)	7616	6,4	94,4	B	
Грошові кошти	5247	4,4	98,8	C	Мінімальний контроль за станом оборотних активів
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1382	1,1	99,9	C	
Інша поточна дебіторська заборгованість	115	0,1	100,0	C	
Разом	119149	x	100,0	x	x

Групування оборотних активів за методом АВС дозволить акцентувати та розподілити зусилля з управління оборотними активами, тим самим зменшуючи ймовірність настання ризику незбалансованої ліквідності підприємства.

Графічне відображення методу АВС для ХХХ подано нами в межах рис. 3.1.

Вважаємо також за доцільне оптимізувати запаси ХХХ як вагому складову оборотних активів, яка відволікає кошти на тривалий строк впливаючи на ймовірність настання ризику незбалансованої ліквідності на підприємстві.

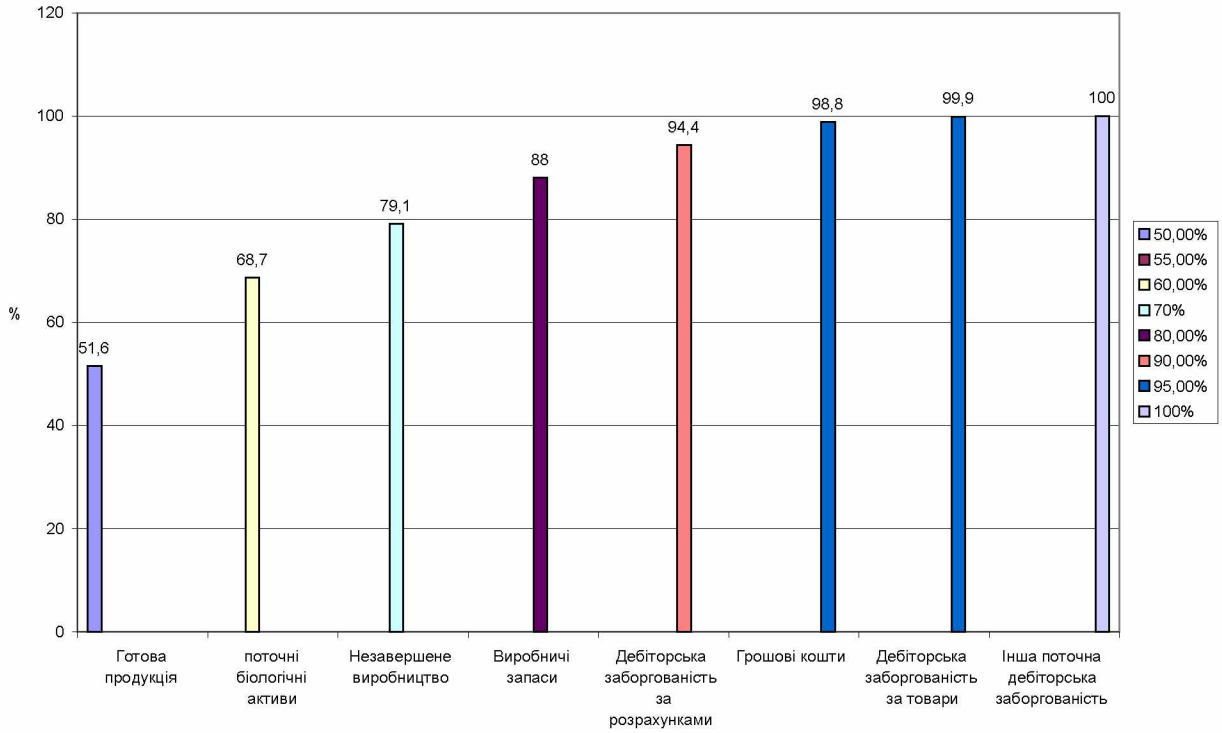

Рис. 3.1. Кумулятивний обсяг оборотних активів
ХХХ на базі методу АВС, 2022 р.

З ціллю оптимізації запасів використовують Модель Уілсона, котра дозволяє мінімізувати поточні витрати шляхом розрахунку обсягу оптимальної партії запасів.

Дана модель здійснює розрахунок обсягу замовлення, що є оптимальним в межах сировини, матеріалів:

$$EOQ = \sqrt{\frac{2 \cdot ОПП \cdot C_{рз}}{C_x}} \qquad (3.11)$$

де EOQ – економічний обсяг замовлення;

$C_{рз}$ – витрати виконання замовлення;

$ОПП$ – середній попит;

C_x – вартість зберігання товару.

Оскільки велика частка сировини ХХХ закуповується, то за моделлю EOQ розрахуємо обсяг даної сировини:

$$EOQ = \sqrt{\frac{2 \cdot 2898{,}3 \cdot 12}{10}} = 83{,}4 \text{ тис. грн.}$$

Так, оптимальний обсяг замовлення запасів для ХХХ складає 83,4 тис. грн.

Оптимальний обсяг виробничого запасу, що є середнім розраховується за формулою:

$$ПЗ_o = \frac{EOQ}{2} \quad (3.12)$$

Для ХХХ він становить: $ПЗ_o = \frac{83,4}{2} = 41,7$ тис. грн.

Можна зробити наступні висновки. Для підприємств важливо визначати точку беззбитковості та запас фінансової міцності, оскільки це дає можливість підприємствам планувати темпи зростання прибутку та своєчасно приймати рішення щодо збільшення або зменшення змінних і постійних витрат.

ВИСНОВКИ

В умовах, коли економіка країни потерпає від економічної кризи, зумовленими дією зовнішніх факторів, особливої важливості набуває своєчасний та якісний аналіз фінансового стану підприємств, оцінка його платоспроможності та фінансової стійкості. На основі проведених розрахунків можна розробити стратегію виходу підприємства з кризового стану.

Провівши відповідні дослідження можна зробити наступні висновки. З проведених розрахунків бачимо, підприємство з кожним роком нарощує свій майновий потенціал. Основну питому вагу в загальній структурі майна займають необоротні активи, сума яких щорічно збільшується. В структурі активів, які є оборотними найбільшу частку займають фонди обігу. Збільшення питомої ваги кредиторської заборгованості в джерелах формування капіталу свідчить про деякі проблеми з розрахунками підприємства з кредиторами.

Баланс є неліквідним, оскільки спостерігається нестача високоліквідних активів для покриття найбільш термінових зобов'язань.

Негативним моментом в діяльності підприємства є збільшення в останні роки дебіторської та кредиторської заборгованості. Зменшення коефіцієнта майна виробничого призначення за аналізуємий період свідчить про погіршення виробничого потенціалу підприємства.

Оцінка рівня фінансового стану за моделлю Сайфулліна – Кадикова показала задовільний фінансовий стан, Ж. Де Паляна, що у ХХХ фінансова ситуація добра. Розрахунок коефіцієнта Бівера свідчить про те, що ХХХ за аналізуємий період має задовільну структуру балансу. Але розрахунки комплексного оцінювання фінансового стану підприємства з урахуванням ступеня ліквідності у короткостроковій перспективі свідчать про передкризовий фінансовий стан. Розрахунок інтегрального показника свідчить про нормальний фінансовий стан.

В результаті проведених досліджень було з'ясовано, що підприємство є прибутковим, тому сутність стабілізації фінансового стану полягає в утриманні існуючих позицій на ринку. Але необхідно провести заходи по зменшенню витрат, які займають найбільшу питому вагу в структурі витрат ХХХ. Це можна зробити за допомогою ресурсозберігаючих технологічних процесів та використанню лізингу.

Для підвищення показників платоспроможності та фінансової стійкості керівництву підприємства необхідно:

- переглянути асортимент та ціни, оптимізувати обсяги реалізації;

- припинити неефективно використовувати власні та позичені активи, які є оборотними;

- регулярно контролювати стан розрахунків із покупцями продукції, слідкувати за їхньою платоспроможністю; застосовувати передоплату;

- не допускати продаж товарів боржникам та застосовувати щодо них штрафні санкції;

- дотримання співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості, тому що значне перевищення дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стійкості;

- слідкувати за тривалістю відстрочки платежів, застосовуючи для цього у розрахунках факторинг;

- використання способу надання знижок при терміновій сплаті за отримані товари;

- використання короткотермінових грошових інструментів для тимчасового зберігання вільних грошових активів.

З цією метою необхідно:

- збільшувати суми матеріальних оборотних активів, в першу чергу, за рахунок запасів, які можна вигідно і швидко реалізувати;

- задля збільшення суми власного капіталу необхідно притягати тимчасово вільні кошти інших підприємств, це можуть бути добровільні внески, цільові займи;

- застосовувати у своїх розрахунках комерційний кредит. Для оформлення операції з комерційного кредитування потрібно використовувати вексель, який не передбачає передплату. За його допомогою зменшується потреба в отриманні банківського кредиту;

- потрібно створювати передумови для дебіторів розраховуватися за боргами шляхом купівлі фінансового векселя, та надавши їм пільгові умови для майбутніх розрахунків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анастасова К. А. Механізм фінансового забезпечення розвитку аграрних підприємств. *Молодий вчений*. 2017. № 1.1 (41.1). С. 1–5.

2. Бегун С. І. Особливості аналізу фінансового стану підприємства в умовах військового стану. *Економічний часопис Волинського національного університету ім. Лесі Українки*. 2022. № 4(32). С. 36–42.

3. Болгов В. Є., Витяганець І. М. Забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності як важлива ціль внутрішньофірмового бюджетування. *Економіка і організація управління*. ДонНУ імені Василя Стуса. 2021. № 1 (41). С. 15–29.

4. Валюх А. В., Зайцев О. В. Аналіз та напрями поліпшення фінансового стану підприємств України. *Інфраструктура ринку*, вип. 28, 2019. С. 255-262.

5. Великій Ю. М. Управління оптимізацією структури капіталу підприємства. *Причорноморські економічні студії.* 2018. № 29. С. 68-72.

6. Виноградня В. М., Бурдонос Л. І. Перспективна платоспроможність у забезпеченні фінансової стабільності підприємства. *Економічний вісник університету*. 2021. № 50. С. 162–168.

7. Волкова Н. А., Сніткіна І. А. Сучасні методи аналізу платоспроможності суб'єктів господарювання. *Економічний аналіз*. 2018. Том 28. № 4. С. 179–184.

8. Голинський Ю. О., Луців Л. М., Шпаргала Д. М. Оптимізація грошових потоків підприємств та їх прогнозування. *Молодий вчений*. 2018. № 2 (54). С. 687–690.

9. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 256 с.

10. Гудзь О.І., Мусійовська О.Б. Управління дебіторською заборгованістю відповідно до етапу життєвого циклу підприємства. *Економіка і суспільство.* 2017. № 8. С. 231–235.

11. Гуляєва Н.М., Камінський С. І. Фінансовий цикл підприємства торгівлі: монографія. Київ : Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2021. 232 с.

12. Дворник І. В. Методичні аспекти оцінки платоспроможності й ліквідності сільськогосподарських підприємств. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 3. С. 27–32.

13. Денисенко М. П., Гришко А. М. Заходи покращення фінансового стану підприємств у сучасних умовах господарювання. *Економіка та держава*, № 12, 2019. С. 61-65.

14. Дикань В. В., Фролова Н. Л. Напрями та інструменти державної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу в Україні у воєнний час. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. URL : https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1309/1263

15. Добровольська О. В., Ясинська Д. В. Сучасна парадигма діагностики фінансового стану підприємства в період кризи. *Економічний простір*. 2021. Вип. 166. С. 81-84.

16. Добровольська О.В., Рондова М.А. Прогнозування банкрутства як методу оцінки фінансового стану підприємства. *Агросвіт*, № 20. 2021. С. 40-45.

17. Захарова Н. Ю. Підходи до формування й оцінки фінансової стійкості підприємства. *Бізнес-Информ*, № 10. 2020. С. 307-315.

18. Іоргачова М. І., Коцюрубенко Г. М., Ковальова О. М. Платоспроможність суб'єкта господарювання: напрями її підвищення. *Економіка і суспільство*. Вип. 14, 2018. С. 799-803.

19. Кіндрацька Г.І. Аналіз господарської діяльності: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 320 с.

20. Коваленко О. В., Лихойванова А. О. Особливості експрес-аналізу фінансового стану підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*, вип. 3 (15), 2018. С. 89-93.

21. Ковальов А.І., Привалов В.П. Аналіз фінансового стану підприємства. К: Центр економіки і маркетингу, 2018. 86 с.

22. Кобець С. П., Лузіна А. О. Застосування адаптивних моделей прогнозування чистого доходу від реалізації продукції. *Ефективна*

економіка. № 4, 2019. URL : chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2019/42.pdf

23. Колосінська М. І., Бойда С. В., Семенко О. О. Оцінка фінансового стану підприємства з метою удосконалення його фінансової стратегії. *Ефективна економіка.* 2020. № 4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7830

24. Коробов М. Я. Фінансово – економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. К.: Знання, 2012. 294 с.

25. Кривицька О. Р. Критерії ефективності формування прибутку підприємств в умовах ринкової економіки. *Економіка і управління*. 2009. № 1. С. 98–103.

26. Крухмаль О. В., Коваленко В. В. Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи: навч. посіб. Суми: УАБС НБУ, 2011. 198 с.

27. Лахтіонова Л. А. Аналіз фінансової стійкості суб'єктів підприємницької діяльності : монографія. К. : Знання України, 2013. 1091 с.

28. Марусяк Н. Л., Марич М. Г. Фінансовий аналіз: метод. вказ. Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 76 с.

29. Матвієнко А. О., Краснікова О. М., Тітов Р. О. Аналіз фінансового стану як головний фактор забезпечення платоспроможності аграрних підприємств. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*, вип. 2(72), 2023. С. 122-125.

30. Матвієнко А. О., Краснікова О. М. Фактори впливу на платоспроможність господарюючих суб'єктів. Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики: матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених (м. Полтава, 10 листопада 2022 року). Полтава, 2022. С. 78-79.

31. Насібова О. В., Шипенко О. О. Методичні підходи фінансового аналізу підприємства. *Вісник Харківського національного технічного*

університету сільського господарства, вип. 206 «Економічні науки». 2019. С. 35-44.

32. Олесенко І. С. Платоспроможність підприємства в системі забезпечення фінансової безпеки: сутність та роль. *Економіка. Фінанси. Право.* 2017. № 12 (3). С. 45–51.

33. Павленко О. П., Кожушко Д. В. Теоретичні аспекти оцінки фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств. *Економічний простір*, № 173. 2021. С. 76–80.

34. Павловська О. В. Фінансовий аналіз: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення. К.: КНЕУ, 2010. 388 с.

35. Павлюк Т. Фактори впливу на фінансову стійкість підприємства. Наука – виробництву. LV Науково-технічна конференція здобувачів вищої освіти. 2021. С. 115–118.

36. Паянок Т. М., Савченко А. М., Морозюк А. М. Загальна оцінка фінансового стану підприємства: теоретичні та практичні підходи. *Економіка та держава*. 2020. № 12. С. 88 –94.

37. Пігуль Н. Г., Клименко А. В., Пігуль Є. І. Аналіз фінансової стійкості підприємств України. *Фінанси, гроші і кредит*, вип. 1(12). 2019. С. 186–190.

38. Побережець О.В., Гусєв А.О., Ліквідність балансу підприємства та методика її визначення. *Приазовський економічний вісник.* 2021. № 2 (25). С. 223–230.

39. Попова С. П., Пилипенко А. В. Методи оцінки та шляхи стабілізації фінансового стану підприємства. *Наукові записки*, вип. 20. 2016. С. 25-35.

40. Порядок проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара [Електронний ресурс] :

Наказ Міністерства фінансів від 14.07. 2016 р. № 616. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1095-16#top.

41. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства.: навч. посіб. 2-ге вид., виправлене і доповнене. Київ: «Знання», 2015. 662 с.

42. Савченко М. В., Мельник С. В., Цимбалюк І. В. Управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства як інструменту посилення його економічної безпеки. *Актуальні проблеми економіки*, № 11. 2019. С. 61-74

43. Сарапіна О.А. Системний аналіз фінансового стану підприємства: методика та напрями вдосконалення. *Причорноморські економічні студії*, № 2. 2016. С. 54–58.

44. Сирота В. С. Корпоративна соціальна відповідальність в системі економічної безпеки підприємств: дис. канд. екон. наук. К., 2016. 217 с.

45. Сніткіна І. А. Підходи визначення сутності платоспроможності та класифікація факторів впливу. *Науковий вісник Ужгородського Університету*. 2019. С. 179-183

46. Старостенко Г. Г., Мірко Н. В. Фінансовий аналіз: навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 224 с.

47. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. 2-ге вид. Полтава: ПП «Астрая», 2020. 434 с.

48. Тюхтій М. П., Сотченко Ю. К., Воробйов О. П. Сутність та методика оцінки платоспроможності суб'єктів господарювання України. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*, № 4(16). 2018. С. 116–120.

49. Фінансовий аналіз: навч. посібник / М.Д. Білик; О.В. Павловська; Н.М. Притуляк; Н.Ю. Невмержицька. К.: КНЕУ, 2017. 592 с.

50. Фоміна О. В., Сопко В. В., Августова О. О. Управління платоспроможністю підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 6. URL: chrome-extension://gphandlahdpffmccakmbngmbjnjiiahp/http://www.economy.nayka.com.ua

51. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підручник / Ю.С. Цал-Цалко, Ю.Ю. Мороз, Л.А. Суліменко. Вид. 5-е, доповнене. Житомир: ПП «Рута», 2012. 609 с.

52. Чепка В. В., Свідерська І. М., Гавриленко Ю. О. Фінансовий стан підприємства: теоретичні основи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 19-20. С. 96–102.

53. Череп А. В., Гамова О.В., Козачок І.А. Фінансовий аналіз. навч. посіб. Київ: Кондор, 2020. 277 с.

54. Чижишин О. І. Управлінські аспекти раціоналізації використання грошових ресурсів підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 17. С. 486- 490.

55. Чорненька О. Б. Вплив заборгованості на фінансовий стан суб'єкта господарювання. *Економічний простір.* 2018. № 136. С. 142–153.

56. Юрій Е. О., Руснак Т. В. Шляхи покращення фінансового стану підприємства в сучасних умовах. Мукачівський державний університет. *Економіка і суспільство*. Випуск 16. 2018. С. 560 – 565.

57. Яцух О. О. Захарова Н. Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського.* Серія: Економіка і управління. 2018. № 3. Т. 29 (68). С. 173–180.